

Bárlangtani Intézet
D-1994-3
Könyvtára

A BAKONY BARLANGKUTATÓ EGYESÜLET

1994. ÉVI JELENTÉSE

Irtá: Gyurman Csaba
Húri Péter
Iharos András
Németh Róbert
Versnitzer Zoltán

AJKA-TAPOLCAFŐ, 1993. december 31.

1. Munkaterv az 1994. évre

1. Feltáró kutatás

- a., az Öreg-köves-viznyelőbarlang feltáró kutatása
- b., a Bujó-lik feltáró kutatása
- c., a Hajszaabarnai Pénz-lik feltáró kutatása
- d., a Pápa-tapolcafüi barlangok feltáró kutatása

2. Hidrológiai vizsgálatok

- a., nyelômûködések megfigyelése
- b., vizelemzések
- c., csepegôhelyek kiépítése a Bujó-likban

3. Klimatológiai vizsgálatok

- a., hőmérséklet, páratartalom, huzat vizsgálata a Bujó-likban

5. Barlangvédelem

- a., Aknaácsolat készítése az Öreg-köves-viznyelőbarlang új bejáratához.
- b., a Hajszaabarnai Pénz-lik lezárása

6. Barlangkataszterezés

- a., 4440-es kataszteri terület
- b., a 4412-es és a 4430-as terület kataszterének kiegészítése

1.1. A munkaterv végrehajtásának értékelése. (Gyurman Csaba)

1994. évi munkánkra is rányomta bélyegét, hogy nagyon alacsony létszámmal dolgoztunk. A csoport tagjait szinte csak feltáró munkára lehetett mozgósítani.

1994. évben így elsősorban a feltáró munkára összpontosítottunk. 6 barlangban végeztünk feltáró tevékenységet.

A hidrológiai, klimatológiai és biológiai adatgyűjtések folynak, ezeket egy későbbi jelentésünkben fogjuk fel dolgozni.

Kataszterezésünk a 4412-es, a 4462-es és a 4430-as kataszteri terület kiegészítésére korlátozódott.

2. Összefoglalás

Az egyik legfontosabb kutatási objektumunkban, a Bújólikban két helyen végeztünk feltáró munkát, a B-2-es víznyelőben, 3,5 m mély aknát bontottunk ki.

Kisebb feltáró munkákat végeztünk a B-3-as és az M-2/a víznyelőkben.

A Tapolcafői-forrásbarlangban a szűk részek tágításával foglalkoztunk és megvéstük a hasadékokat, de számottevő továbbjutás nem történt.

Folytattuk a Töpéri-barlangból az összes törmelék kihordását a további feltárások elősegítése céljából.

Megkezdjük az Attya-pusztai-vágásban felfedezett forráskürtök feltárását, ahol szintén jelentős eredmények várhatók.

A Bújó-lik feltárása kapcsán új megfigyeléseket végeztünk a barlang kialakulásával kapcsolatban. A bejárati zóna átvizsgálásával eddig nem ismert, eltömődött járatokat figyeltünk meg, amelyek a barlang feltárását megkönnyíthetik.

Kataszteri tevékenységünkben a 4412-es, a 4462-es és a 4430-as területen az újabban megtalált barlangok felmérését végeztük el.

3. Feltáró kutatás

3.1. A Bújó-lik feltáró kutatása. Ajka-Padragkút, 4430-as kataszteri terület (Gyurman Csaba) (1. kép)

A barlang kutatását 1994-ben két helyen folytattuk. A barlangban megkezdtek a főág elején, bal oldalon lévő mellékág bontását. Ettől a bontástól azt reméljük, hogy ezen a mellékágon át elérjük a főággal párhuzamos, feltételezett régebbi főágot. A bontást nagyon nehezíti, hogy a kitermelt anyagot nagyon nehéz elhelyezni. A felszíni depózás a viszonylag hosszú és helyenként nagyon szűk járaton keresztül kis létszámunk miatt nem lehetséges. A lenti depózás pedig az amúgy sem túl tágas járatok miatt szintén problematikus. Jelenleg a zsákos depózást alkalmazzuk, a zsákokat a főág falai mentén még egyelőre el lehet helyezni és az anyag szét-szóródását is meg lehet így akadályozni.

A kibontott mellékág szelvénye körülbelül a főággal azonos méretű, de alakjában némi különbséget mutat. Míg a főág szelvénye inkább magas és keskeny, a mellékág laposabb és szélesebb, fekvő ellipszis alakú.

A késő ősszel megkezdett bontással eddig kb. 2-2,5 m hosszan bontottuk ki a mellékágot. Az elérendő másik ág feltételezett távolsága a főágtól 4-5 m. A mellékág pár centiméter légrés híján teljesen ki van töltve törmeléssel.

A másik bontási terület a felszínen van, a barlang bejáratától mintegy 30 méterre, a B 2-es víznyelő. (Bújó-lik 2. sz. víznyelő) (2-3-4. kép)

A kettős ikernyelő déli tölcserét bontottuk meg. A kibontott akna keleti oldalán már egy méter mélységben

megjelent a szálkő (középső eocén millecaputos mészkő, újabb elnevezés szerint szöci mészkő formáció). A mészkő fal hamarosan befelé hajlott, szabad járat jelentkezett, amelyről sajnos kiderült, hogy csak egy keskeny hasadék. Tovább ásva lefelé, mintegy 3 méter mélységben a sziklapad alá vezető járatot értünk el, amely egyben az 1995-ös évi munka kiindulópontja lesz. A kutatóakna másik oldalain a szálkövet egyelőre még nem értük el. Az akna mélysége jelenleg mintegy 3,5 m.

A hasadékban december folyamán hőmérsékletméréseket folytattunk. Az ott mért hőmérsékleteket ($6,4^{\circ}\text{C}$) a felszíni hőmérsékletek ($1,2$, $-3,8^{\circ}\text{C}$) nem befolyásolták.

A kutatóaknában 0,6 m mélységben cseréptöredékek és paticsdarabok kerültek elő. Részletesebb leírásukat lásd később.

3.2. A Töpéri-barlang feltáró kutatása. Tapolcafő, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

A Töpéri-kőfejtőben a '94-es év folyamán jelentősebb feltárást nem végeztünk.

Folytattuk a Töpéri-barlangból a törmelék kihordását a végpont felé.

Vizsgálódásaink során érdekes következtetésre jutottam, a barlang a végpont felé erősen szűkül, és valószínűnek tartom, hogy egy valamikori természetes bejárat, pontosabban egy forráskürtő felé haladunk.

A bejárat utáni első kiöblösődésben még egy kisebb forráskürtő látható, amely hófehér kvarchomokkal volt kitöltve, lefelé kb. 10 cm átmérőjűre beszűkül.

Azt is megfigyeltük, hogy a bejárati részek oldásformákban sokkal gazdagabbak, mint a hátsó részek, és a kitöltésük is egészen más.

3.3. A Tapolcafői-forrásbarlang feltáró kutatása. Tapolcafő, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

Az 1994-es év folyamán a Tapolcafői-forrásbarlang az egyik legaktívabban kutatott része a Kigyós-járat utáni járatszakasz, melyben a törmelék eltávolítása után megnyílt a hasadék alja, mely egy jóval nagyobb méretű járatba vezet. A hasadék mélységét függőőnnal mértük meg, mintegy 6-7 m mély.

A hasadékot egy alkalommal kölcsönzött vésőgéppel megvéstük, lejutni még nem sikerült, de úgy becsüljük, még két-három alkalom és bejutunk.

Ugyanebben a járatban déli irányban a szűkületben nyílik még egy lefelé vezető járat, de sajnos ez még az előzőnél is szűkebb, itt a függőőn kb. 8 métert ment lefelé. Ezt megbontani sajnos nem tudjuk, mivel a szűkületben jó ha elférünk, dolgozni nem lehet benne.

A hasadék vége a felszínre nyílik, 1995-ben megpróbáljuk a felszínről megbontani, talán odébb kiszélesedik és le tudunk jutni alsóbb szintekre.

A másik lehetőség, hogy a felszínről sikerülne találni forráskürtöket. Mivel forrásbarlangról van szó, feltételezem, hogy lefelé egyre tágasabb járatok lesznek.

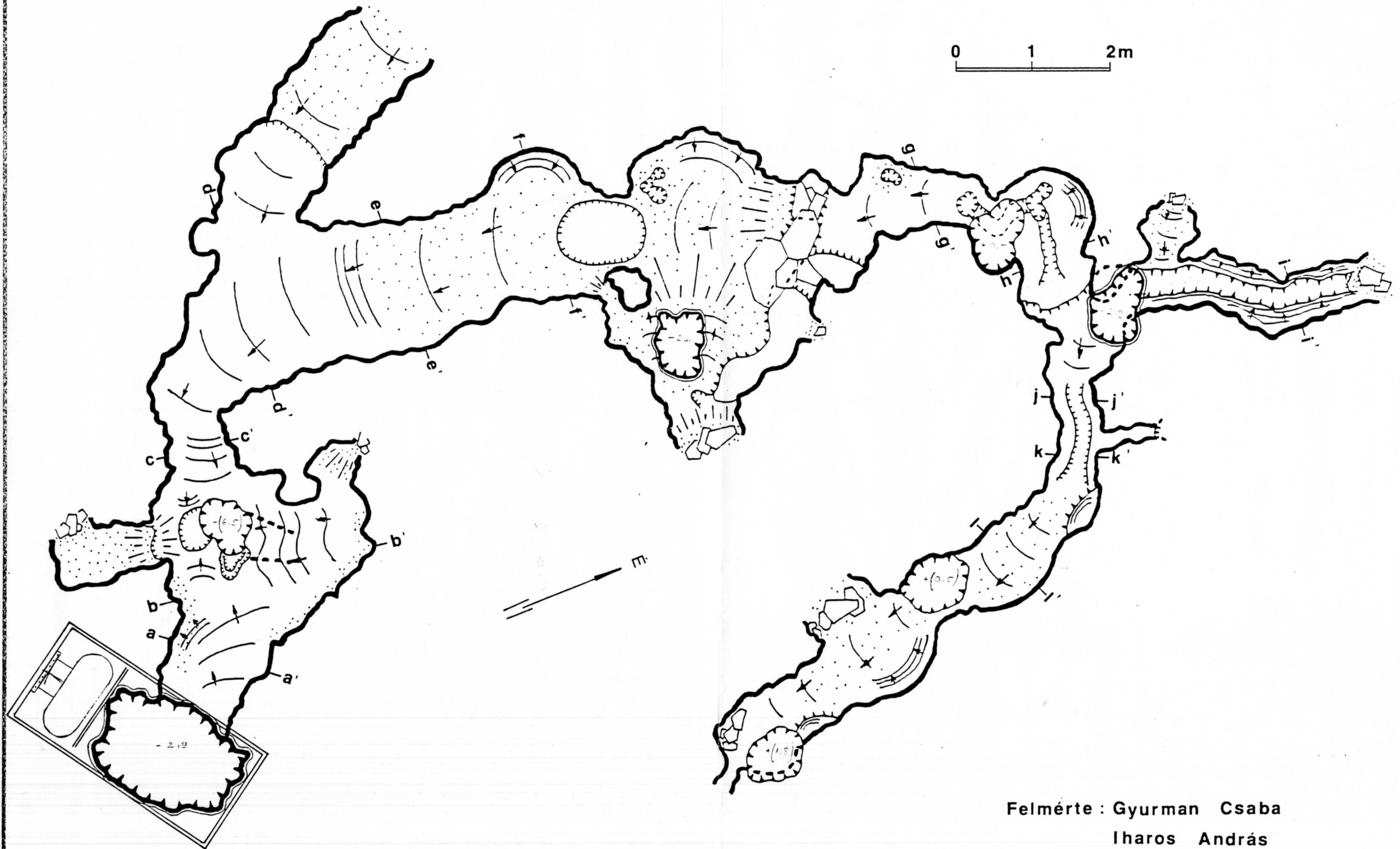
A hasadék aljáról induló járat iránya 143° -os, a szűkületből induló pedig 17° -os, ennek a két járatnak a találkozási pontja a barlang 3-as bejáratától kb. 75° -os irányban 5 m-re van. Azért feltételezünk itt lefelé

vezető járatot, mert ha a két járat találkozik, feltételezhető egy nagyobb járat vagy akna, amely táplálta őket, és még egy felszínre vezető kürtöt is táplált. Az említett pont környékén pedig több forráskürtöt is ismerünk.

Az 1994-es évben felmértük újból a Forrás-barlangot, 1:50-es méretarányban készült róla térkép. Eszerint a barlang hossza 55,4 m, vertikális kiterjedése 12,4 m, -9,2 m, +3,2 m.

Tapolcafői - forrásbarlang

alaprész

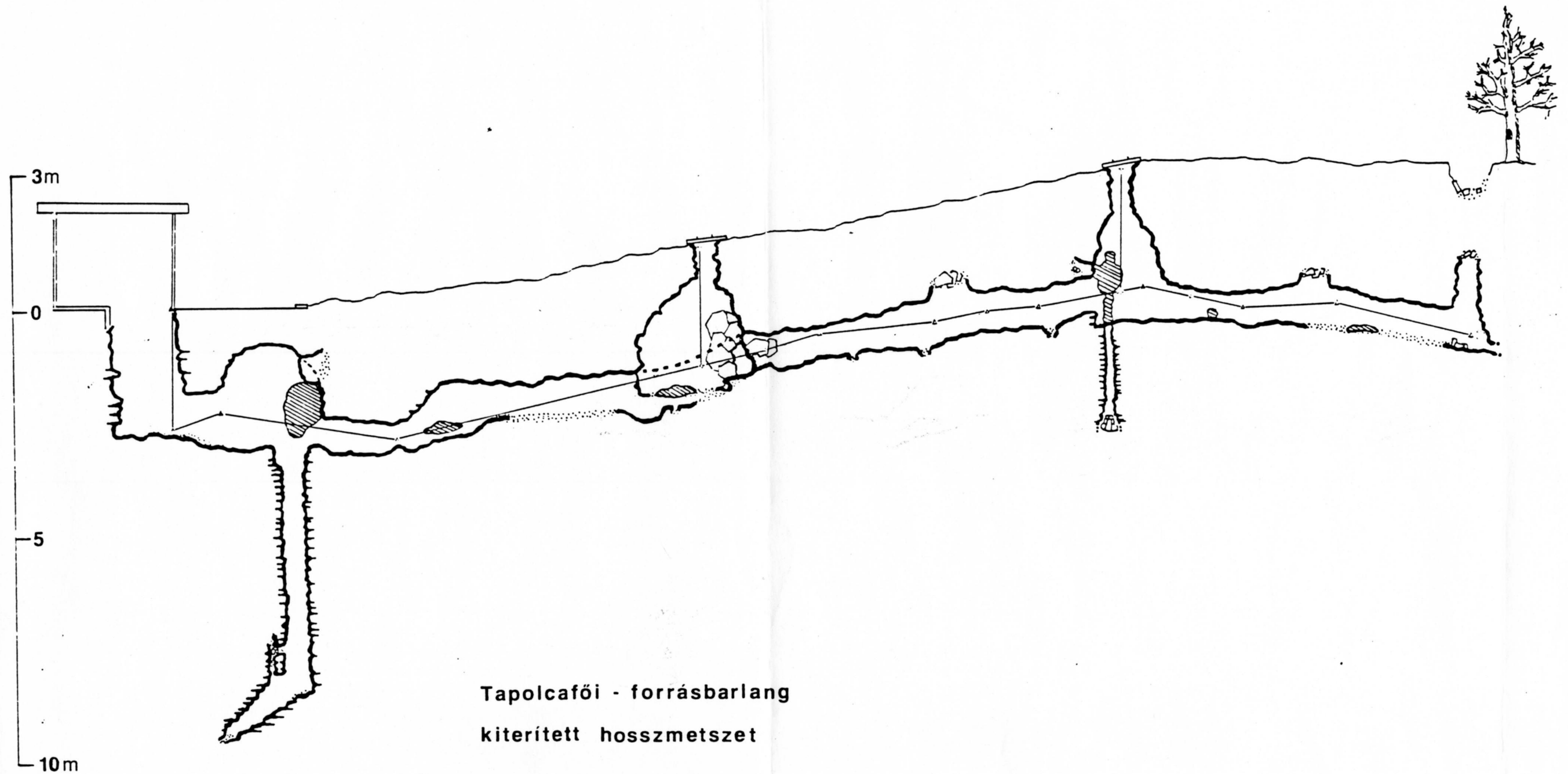
Felmérte : Gyurman Csaba

Iharos András

Németh Róbert

Szerkesztette és rajzolta :

Németh Róbert

Tapolcafői - forrásbarlang
kiterített hosszmetset

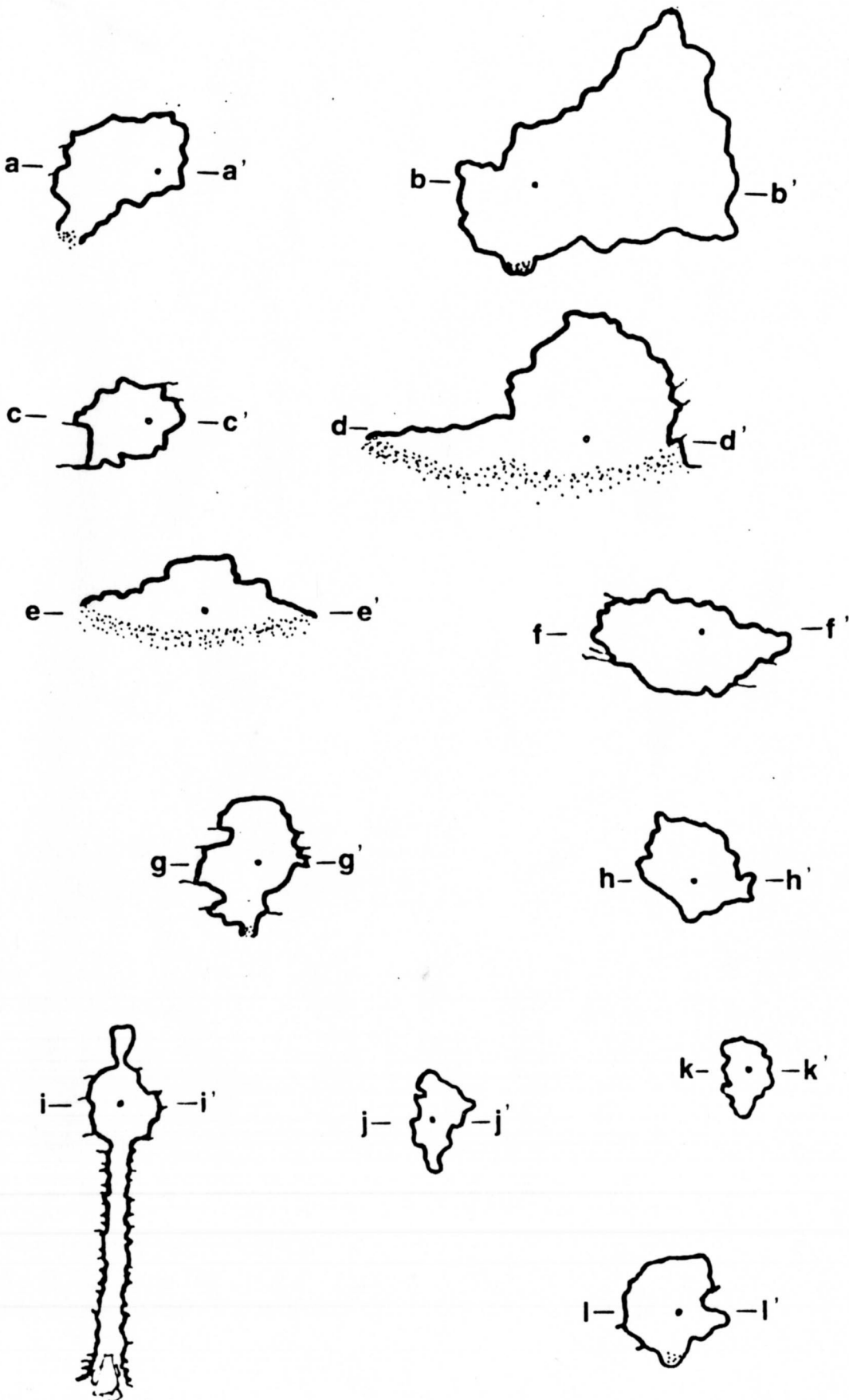
Felmérte: Gyurman Csaba
Iharos András
Németh Róbert

Szerkesztette és rajzolta:
Németh Róbert

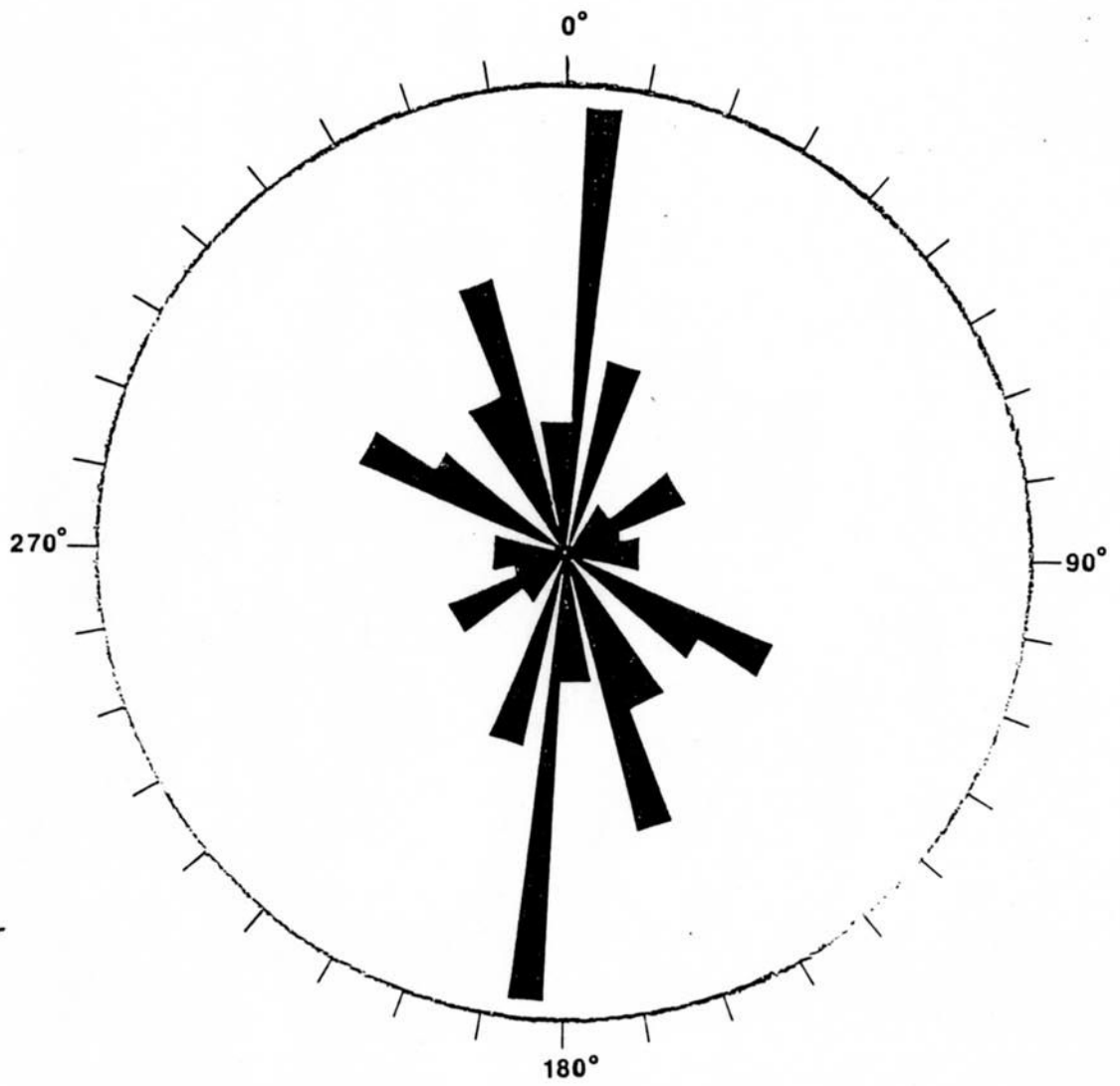
1994.

TAPOLCAFŐI - FORRÁSBARLANG

keresztmetszvények

TAPOLCAFŐI - FORRÁSBARLANG
járatirány - eloszlási diagrammja

Készítette :
Németh Róbert

3.4. Az Attya-pusztai-forrásbarlang feltáró kutatása.

Pápakovácsi, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

Attya-pusztán az Attyai-vágásban található karsztos üregeket bontottuk. Szomorúan vettük észre, hogy az Attya-pusztai-forrástóban ásott kutatóaknákat betemet-
ték valami primitív élőlények.

A karsztos üregek egy valamikori kiemelkedett forrás-
csoport, a völgytalptól kb. 7-8 m magasságban. Egy kb.
2 m magas sziklafal aljában nyílik egy közel vízszintes
járát. A szikla tetején, amely egyben a dombvonulat
teteje is, még négy forráskürtő található. Az egyik,
járhatatlan kürtő alján a vízszintes járat is látható.
A legnagyobbat megbontottuk, de a közepén bejött egy
szálkő él és kettéosztotta a járatot, ezért járhatat-
lan.

Bontási lehetőségünk még több is van ezen a helyen,
jövőre tervezzük további kutatását.

3.5. A kutatások az Öreg-kőhányásban. Pápa-Tapolcafő, 4412-es kataszteri terület. (Iharos András)

Az Öreg-kőhányásban több karsztos aknát említettek
(Bertalan 1959a, Eszteháas 1984a).

Az 1994-es év folyamán sikerült egy aknát megtalálnunk.
Az akna azonosítása a régebben említett aknákkal nem
sikerült, mivel az eleink a leírásokban mindent a
bányafalhoz viszonyítottak, egy aprócska dolgot figyel-
men kívül hagytak: akkor még volt fejtés és elmásztak a
bányafalak a helyükről.

Ezen okoknál fogva mi azt a nevet adtuk az üregnek,

hogy öreg-kőhányás 1. sz. aknája. (5. kép)

Ez az üreg egy északkelet-délnyugat irányú törés mentén keletkezett. 2,23 m hosszú, 0,4-0,6 m széles és 1,4 m mély, a bányatalpon van, a felső felét lebányászták. A DNY-i végén 1,25 m mélységben szivárog bele a víz. Látszik, hogy a hasadékon tovább is közlekedett a víz, de mindkét irányban beszűkül.

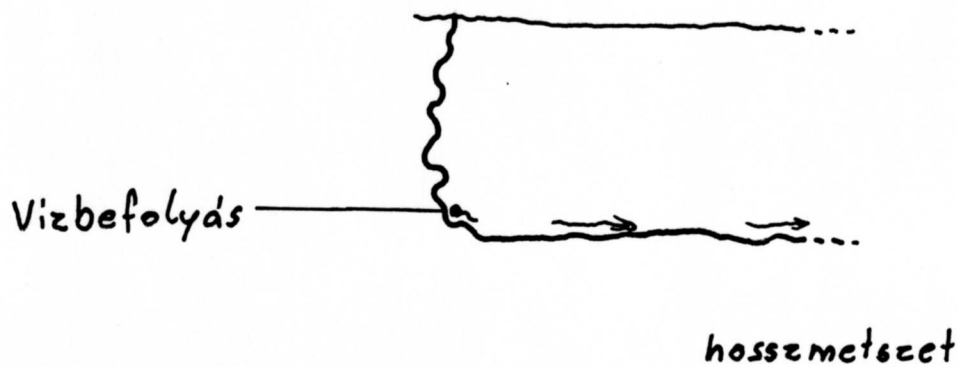
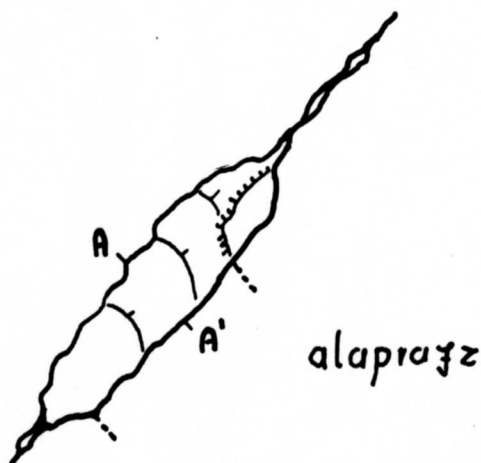
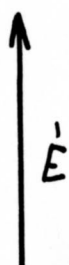
A legalján DK-i irányban 10 cm magas és egy méter körüli széles nyílásban szürke homokkal és gyöngykavicsokkal volt kitöltve, valószínűleg itt egy vízbeáramlási pont lehetett, mert a szemközti falon jól megfigyelhető a jellegzetes kiöblösödés.

Az üreg kitöltése: a tetején kb. 10-20 cm vastagságban a bányából származó éles kötörmelék, alatta kb. 1 m vastagságban mészkötörmelék, közte oldott kövek is, ezalatt 20 cm vastagon sárga agyagos homok kötörmelékkel, utána sárga és szürke homok gyöngykavicssal, a legalján 2-5 cm szürkésfehér homok volt.

A törés irányában a bányafalon van egy már régebben megfigyelt majdnem a felszínig vezető félig lebányászott kürtő.

Valószínű, hogy a hasadékok aprólékosabb tanulmányozásával és a törésvonalak végigjárásával a leírt kürtők közül valamelyik még horogra akad.

Őreg köhdnyás l.-sz. aknája
(Tapolcafő)

szelvény

M 1:50

Felmérte: Vevsnitzer Zoltán
Iharos András

Szerk. és Rajzolta: Iharos András

1994 XI. 19.

1. kép A Bujó-lik bejárata (jobbra) és a beszakadás (balra).

2. kép A B-2-es víznyelő bontás közben.

3-4. kép A B-2-es víznyelő, középen jól látható a hasadék.

5. kép Az öreg-kőhányás 1. sz. aknája.

6. kép A Fenyér-hegyi-zsomboly.

4. A feltáró kutatások eredményeinek feldolgozása.

4.1. A Bujó-lik felmérése. (Németh Róbert)

A Bujó-lik-víznyelőbarlangot eddig három alkalommal mérték fel. Először a Veszprémi Barlangkutató Csoport 1962-ben, az Alba Regia Barlangkutató Csoport 1978-ben, majd a Bakony Barlangkutató Csoport 1991-ben. Az új felmérést az indokolta, hogy új kutatási terület kijelöléséhez szükségünk volt egy földtanilag jól felhasználható, minden eddiginél részletesebb térképre. A Markó L. által készített térképen több vízvezető járat ill. hasadék nincs feltüntetve, továbbá a szálkőben álló és omladékkal feltöltött szakaszok jelölése sem pontos. A Bakony Barlangkutató Csoport pedig egy csak egy vázlatos térképet készített a főágról azzal a céllal, hogy ellenőrizze a Grand Kanyon aláhajlását a Gomba-folyosó alá. Az Alba Regia Barlangkutató Csoport csak a barlang izometrikus térképét közölte. 1991-ben a Bakony csoport elvégezte a mellékág és a Szifon részletes felmérését, az egész barlang térképének elkészítésére nem került sor, így csak a mérési adatok állnak rendelkezésre.

A felmérésre július közepén került sor. Az irány- és lejtyszögek mérését német gyártmányú geológus kompasszal végeztük. Felmérésre kerültek a tavaly és idén kibontott új járatok, a barlangba vizet szállító szűk járatok, hasadékok, valamint a mellékág alsó szakaszán képződött kis alsóbarlang, amely jelentős vízforgalommal rendelkezik. Így az általunk készített térkép szerint a barlang poligonmenti hossza 161,8 m, szemben a Markó L. féle térkép 136 m-es hosszával. Az ortogonális mérések eredményeivel együtt a barlang valós hossza: 171,8 m. A mélységi is mutatkozik kisebb eltérés: a barlang vertikális kiterjedése a felfedező mérése szerint 43 m, míg

nálunk 39,5 m.

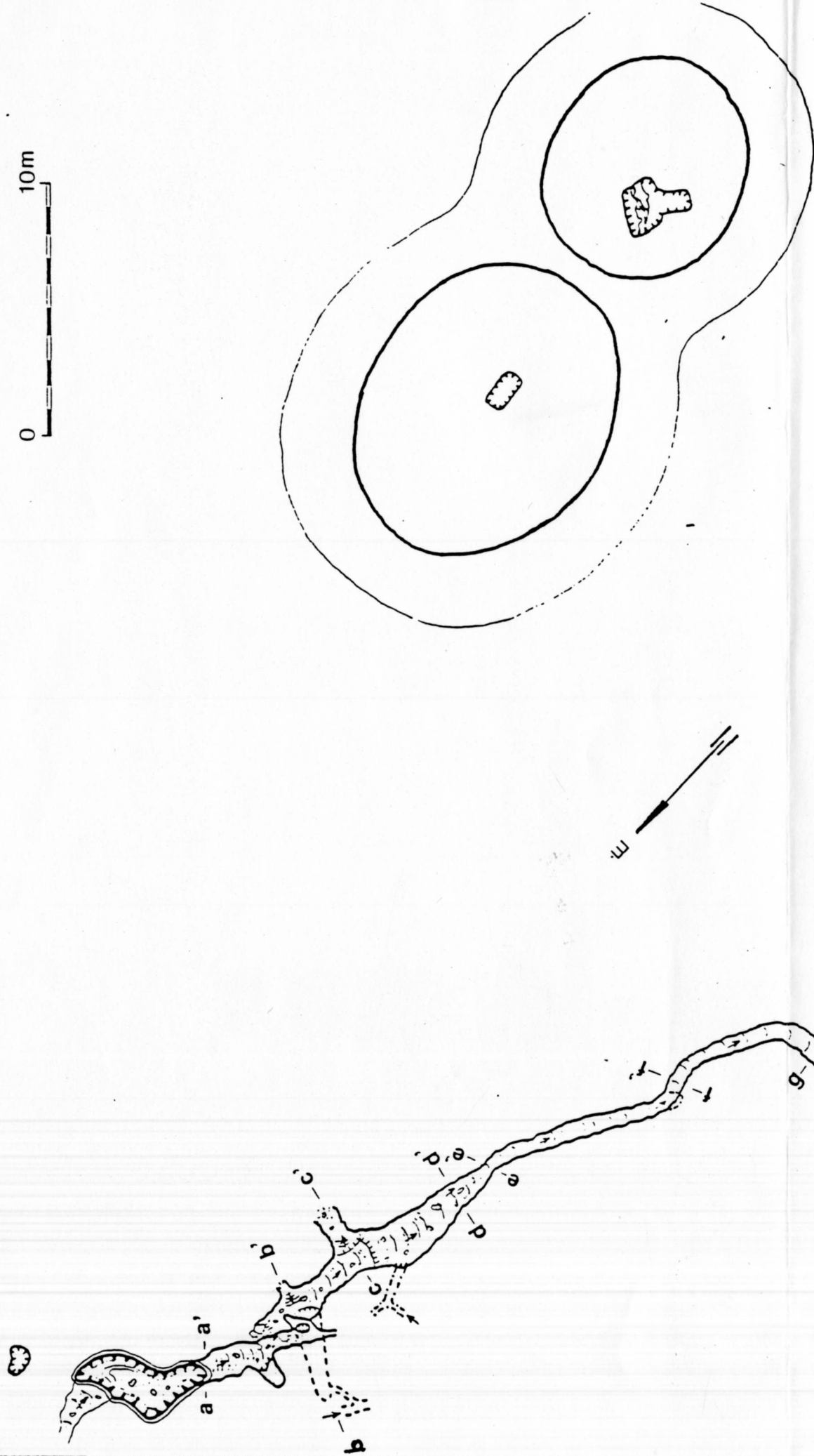
Már a térképezés során kiderült, hogy a mellékág járata nem csőszerű, hanem egy rendkívül szűk, magas hasadék, amely alul kiöblösödik. Az év elején sikerült egy ponton 4 m magasra felmászni a hasadékba, és láthatóvá vált egy felsőbb járat, amely azonos irányba halad az alsó járattal, majd 2 m után omladékban végződik. Alaposabb megfigyelés után kiderült, hogy ez voltaképpen nem különálló járat, hanem egy hasadék álfenékkel elválasztott felső része. A hasadék egy réteglap, amelyen oldási nyomok látszanak. A megfigyelések nyomán készült mellékági hosszmeteszetünk ezért lényegesen eltér az előző térképektől.

A térkép elkészítése után felméréseket végeztünk a felszínen is, hogy a barlanghoz közel eső két nyelőpont helyzetét meghatározzuk. Mérési adataink szerint a két objektum (B-2/a, B-2/b víznyelő) 35 m távolságra van a barlangtól és nem fölötte, mint a felfedezők térképe jelöli.

A térkép 1:100-as és 1:200-as méretarányban készült el, mert így lehetőség nyílik a pontos áttkintésre - különös tekintettel a bejárati szakaszra, ahol a további kutatások területét akarjuk kitűzni.

BUJÓ-LIK VIZNYELOBARLANG

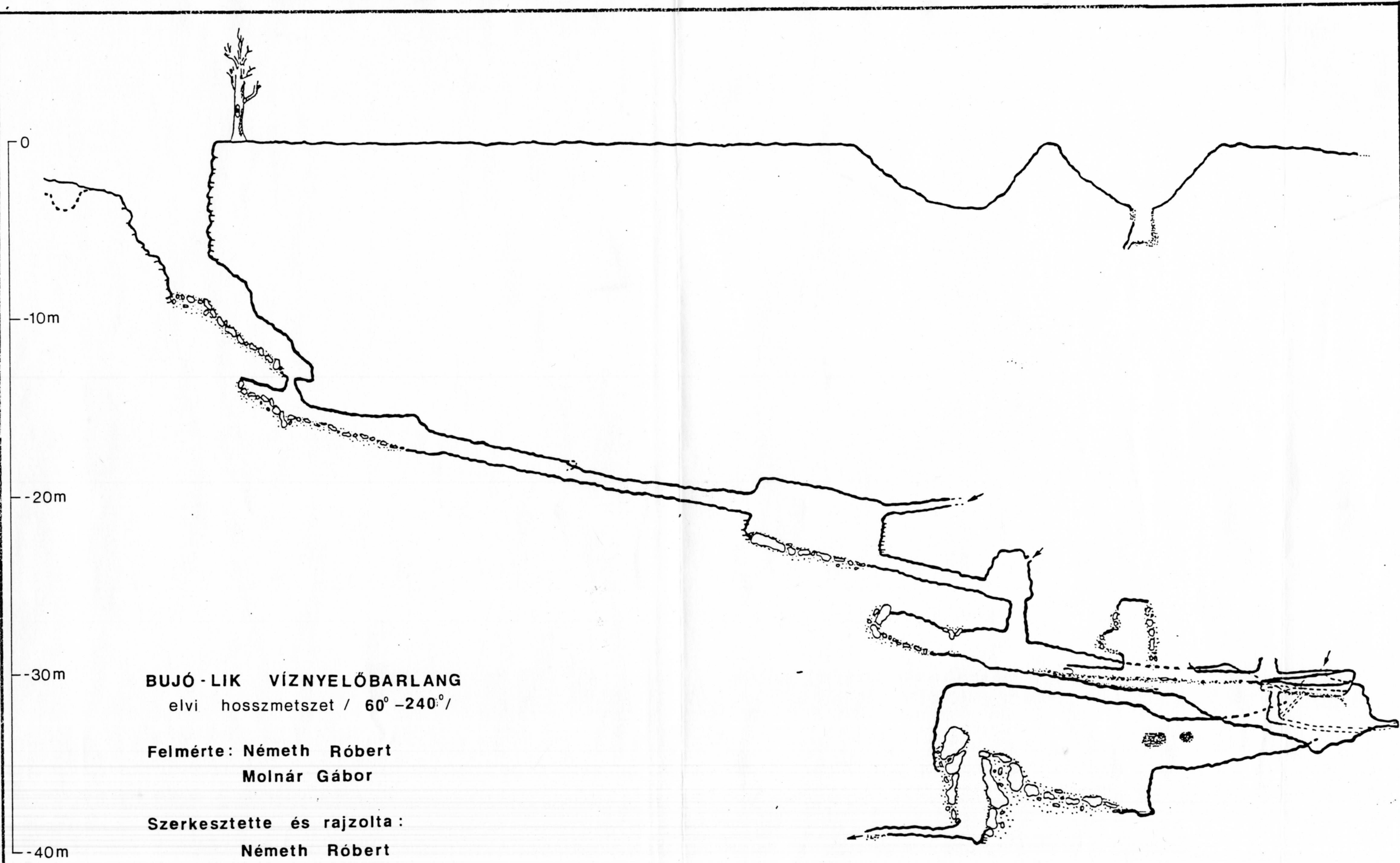
ALAPRAJZ

Felmérte: Németh Róbert
Molnár Gábor

Szerkesztette és rajzolta:
Németh Róbert

1994.

BUJÓ-LIK VÍZNYELŐBARLANG
elvi hosszmetset / 60°-240° /

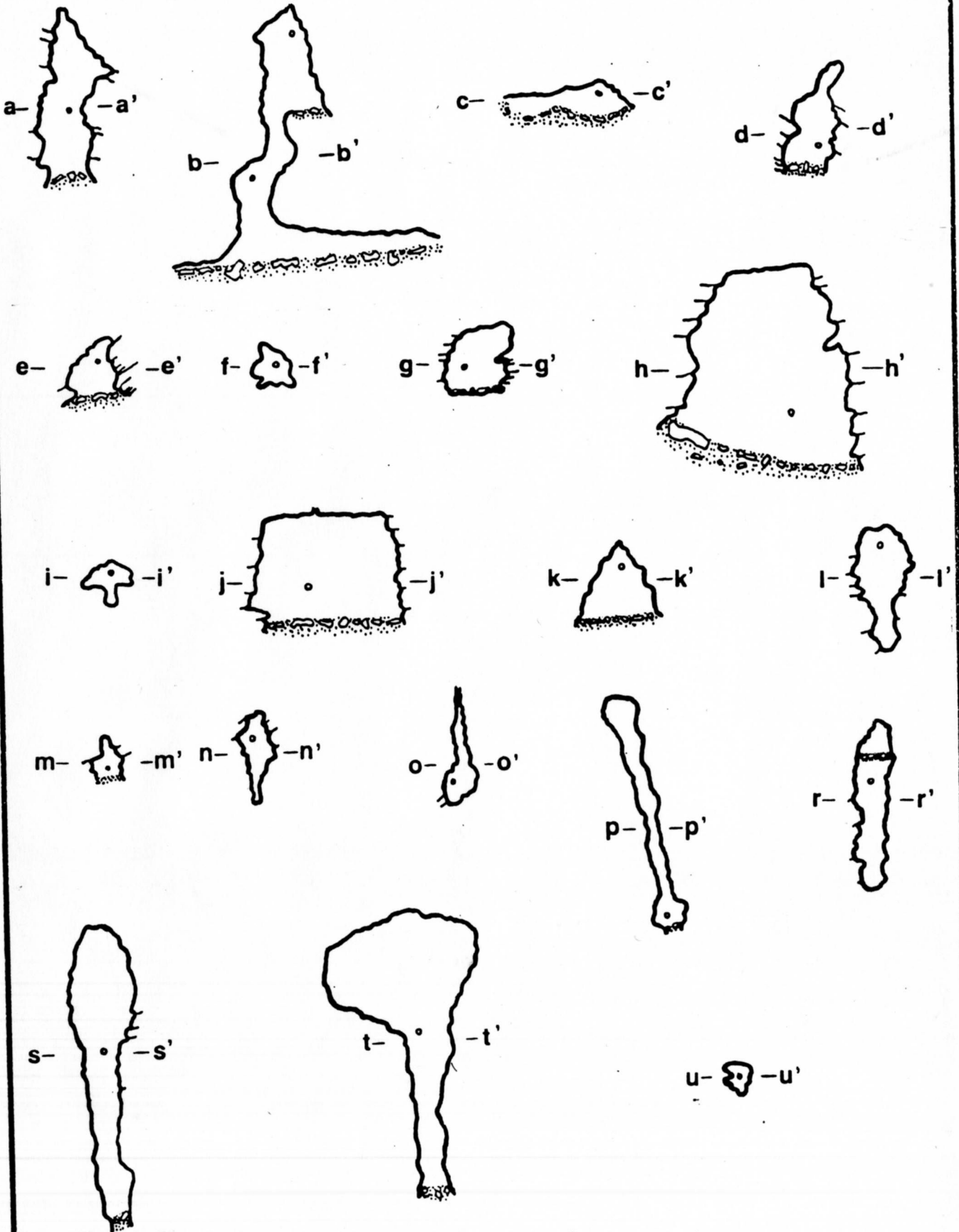
Felmérte: Németh Róbert
Molnár Gábor

Szerkesztette és rajzolta:
Németh Róbert

1994.

BUJÓ-LIK VÍZNYELŐBARLANG

keresztmetszvények

0 5m

4.2. A Bujó-lik morfológiai vizsgálata új kutatási helyek kijelölése céljából. (Németh Róbert)

Új kutatási helyek keresése.

Az 1994-es évben a szifon feletti omladékhegy további kutatása az egymáson fekvő hatalmas kőtömbök miatt életveszélyessé vált. A szifonban, valamint annak zónájában végzett bontások - elsősorban a technikai nehézségek miatt - a felfedezés óta nem hoztak számottevő eredményt. Ezért hozzáfogtunk a barlang bejárati szakaszának részletes átvizsgálásához, amely a nagy mennyiségű omladék, valamint a felszíntől való kis távolság miatt a barlang legkevésbé kutatott része volt. Vizsgálataink során a főág 5. méterénél, bal oldalon egy teljes szelvényében akkumulálódott járat kezdetére figyeltünk fel. A próbabontás során kiderült, hogy a járat, formajegyeit tekintve, hasonlít a főág kezdeti szakaszán ismert két járathoz, iránya is megegyezik azokkal - vagyis merőleges a főágot preformáló törésvonal irányára. A bejárati szakasz bal oldalán csatlakozó két járat irányának magyarázataként felmerült egy idősebb járat létezésének gondolata, amely megközelítőleg párhuzamosan halad a főággal.

A Váróterem és az Akna zónája

A főág Váró-teremig tartó szakaszának szűk szelvénye, majd annak hirtelen többszörösére növekedése a barlang genetikájának egyik sarokpontja - magyarázatára többféle elmélet született. Kárpát József a szelvények hirtelen változását, valamint a szifon létrejöttét vetődéses elméletével magyarázza: a szűk keresztmetszvényű járatokat a kialakult barlangot ért vetődés után létrejött járatként értelmezte (Kárpát 1978). Más elmélet szerint a vetődés létrejöhetett - habár erre nincs elég bizonyíték - de a járatok nem távolodtak el

számottevően egymástól (Klinger 1991).

A Váró-teremben végzett megfigyelések szerint három irányból érkezik ide a víz. A járatok csatlakozásánál már a barlangképződés korai szakaszában kialakulhatott kisebb üreg. A befolyó vizeket valószínűleg az Akna aljából a Váró-terem alá tartó járat vezette el, amelynek végpontját képező omladék pontosan a terem alatt van. A kialakulásában meghatározó szerepet játszó markáns törésvonal a főtén végig nyomkövethető. A Váró-terem formáját ennek a járarnak a felszakadásával nyerte. Az omladékra később impermeabilis üledékréteg került, és a víz új utat keresve alakította ki a Gomba-folyosót két réteg határán.

A Váró-terem genetikájának vizsgálatakor célszerűnek tartottuk volna a terem alján lévő omladék megbontását, mert így választ kaptunk volna arra, hogy beomlott járat innen indult ki, vagy az őt preformáló törésvonalat "követve" folytatódott a felszín irányába, esetleg valaha kommunikált azzal. A technikai nehézségek és a depózás megoldhatatlansága azonban lehetetlenné teszi a teremben minden nagyobb szabású munkát. Itt szeretném még megjegyezni, hogy Klinger László 1991-ben végzett megfigyelései szerint az Akna aljából a Váró-terem felé tartó járat és a Gomba-folyosó együttes keresztmetszete megegyezik a főág Aknától a Könyökig tartó szakaszának keresztmetszetével. Ez még azért is fontos, mert kétségtessé teszi azt, hogy a szelvények nagymértékű változása az Akna síkjában - tehát a feltételezett vetődés helyén - következik be; sokkal inkább a Váró-terem zónájában. A Bujó-lik és a B-2-es víznyelő tektonikai vizsgálatai is megerősítik az itt húzódó törésvonal valószínű létét.

A nyelözóna és a bejárati szakasz

A barlang fő járatirányaira merőleges három járat genetikájának vizsgálata szükségessé tette a bejárati szakasz és a nyelözóna részletes átvizsgálását, valamint egy pontos térkép elkészítését. A vasablak alatt induló, a mellékág irányába tartó járat a mellékág vízzeinek megcsapolásával keletkezhetett egy litoklázis mentén, amelynek nyomait a másodlagos üregalakulási tényezők (réteglap mentén történő oldódás, a fõte réteglapjainak omlásos jellegű elválásai) eltüntették. A járatot kialakító vizek származását a fõág felé lejtõ szálkõalapzat is igazolja.

A mellékággal ellentétes irányba tartó két járat alján még nem értük el a szálkõvet, így annak a lejtése alapján nem tudunk a járatok eredetére következtetni. A kitöltésük tetején lévõ humuszcéteg felszíni eredetre vall, de az allochton anyagok (humusz, fa) érkezésének iránya nem tisztázott. A két járat B-2-es víznyelõvel való kommunikációja gyakorlatilag kizárható, mert annak horizontális távolsága túl nagy (35 m), vertikális távolsága pedig túl kicsi (16 m) ahhoz, hogy az általa elnyelt vizek a bejárati szakaszon megjelenjenek.

A barlang régebbi nyelõpontja jelenleg idõszakosan, nagyon kis kapacitással mûködik - csak a nyelõtõlcsér oldalain lefolyó vizeket nyeli el. Mozgása azonban ennek ellenére aktív. Az idei évben augusztusban, majd decemberben a magas csapadékmennyiség hatására rogyadozni kezdett, majd méretéhez képest jelentõs (2 m átmérõjû, 1 m mély) beszakadás keletkezett benne. Amennyiben a két kutatott járat közvetlenül innen indulna, úgy a jelentõsebb mennyiségû vizet észlelnünk kellett volna bennük; a járatok vízforgalma azonban változatlan maradt.

Tektonikai megfigyelések

A Bujó-lik járatainak kialakításában a tektonikus preformáció primer szerepet kap. A barlang alaprajzára tekintve világosan láthatjuk, hogy a járatok három, megközelítőleg párhuzamos törés mentén alakultak ki. A főbb törésvonalakon kívül megfigyelhetünk rájuk merőleges kisebb törésvonalakat is, ezek azonban a barlang járatirányainak kialakításában szubordinált szerepet kapnak: inkább a barlang jelenlegi arculatát kialakító másodlagos tényezők okozói (omlás, szelvénybővülés, letörés).

A főágban tektonikus preformációra utaló nyomokat csak a bejáratú szakaszban, illetve az Akna vonalától kezdődően fedezhetünk fel. A köztes szakaszban a másodlagos tényezők (réteglap menti oldódás, omlás) eltüntették ezeket. A főág két, egymással megközelítőleg párhuzamos törés mentén képződött járatszakra osztható, amelyek kapcsolódási pontja a Könyök. A barlang harmadik párhuzamos járatszaka - a mellékág - itt, a törésvonalak gyűjtőpontjában csatlakozik a főághoz. A mellékág felső szakaszán a tavalyi év végén sikerült felmászni egy hasadékba, amely tulajdonképpen omladékkal tagolt felső emelete. A hasadék túlnyomó része járhatatlan, a mellékág aljából azonban több helyen fellátni 3-4 m magasságig. A mellékág hasadékszerű jellege a kialakulásában szerepet játszó tektonikus preformáció egyértelmű bizonyítéka.

A barlang bezáró kőzetében keletkezett törésvonalak megközelítőleg 60-240 °-os síkban vannak. Erre a síkra kitűnően illeszkednek a B-3-as, B-2-es vívnyelő és az év végén felfedezett Fenyér-hegyi-zsomboly szálközetében észlelt törésirányok: így körvonalazódní látszik egy több kilométer hosszú törésvonal, amely az objektumokat összekötve a Bujó-liktól keletre húzódik.

A barlang párhuzamos járatai közül csak a főág kommunikál a felszínnel. A mellékág felszínközeli részébe még nem sikerült bejutnunk, létezése azonban bizonyított (lásd 1993-as jelentés). Véleményem szerint létezhet a barlangtól kelet felé eső területen egy harmadik párhuzamos járatrendszer, amely a régi nyelő-ponttal és a közelben lévő B-2-es víznyelővel is kommunikál. A bejárati szakasz két járata - hasonlóan a mellékággal kapcsolatban álló három járattal, ill. víz-vezető hasadékkal (lásd térkép) - diaklázis mentén kialakult járat lehet, amely elsődleges formajegyeit elvesztette az őket tovább alakító másodlagos tényezők-vel szemben. Feltáró kutatásukat fontos szempontnak tartjuk, mert rajtuk keresztül lehetőség nyílhat a szifon mögötti ismeretlen járatrészek elérésére.

Az új kutatási területen végzett munkálataink, megfigyeléseink.

A feltáró kutatást az idei évben felfedezett járatban kezdtük meg, ugyanis a próbabontás után kiderült, hogy ennek a szelvénye sokkal nagyobb, mint a másik hasonló irányú járatnak. Két métert haladtunk a hordalékkal teljesen feltöltött járatban. A szálkőtalapzatot még nem értük el, a járat szelvényének mérete azonban már most megközelíti a főág bejárati szakaszának átlagos szelvényméretét. A kitöltés anyaga agyaggal kevert mészkő- és bazalttörmelék. A mészkőlapok a közetrétegek mentén váltak le a főtéről. A kitöltés tetején néhány centiméter vékony humuszréteg található. A járat bal oldalán az agyag száraz, szinte porózus, míg a mélyebb szakaszok felé lejtő jobb oldalon nedves. A kitermelt anyag elhelyezése sajnos gondot okoz, mert felszínre szállításához nem áll elegendő munkaerő rendelkezésünkre. Ezért a fólizsákos depózást alkalmazzuk, amely kielégítő átmeneti megoldásnak tűnik.

4.3. A B-1, 2, 3, 4 víznyelők összefüggésének vizsgálata. (Németh Róbert)

A Bujó-lik térképének elkészítése után a felszínen folytattuk a felméréseket, hogy a közelben lévő két karsztobjektum helyét pontosan meg tudjuk határozni. Mérési adataink - meglepetésre - jelentősen eltértek a felfedezők adataitól. A Markó L. féle térkép szerint a két objektum a szifonos járat még ismeretlen folytatása felett helyezkedik el. Az általunk végzett mérések szerint azonban az objektumok a felfedezők által megjelölt helytől 15 m-re kelet felé helyezkednek el, és méretük, irányuk is más, mint ahogy ezt a felfedezők jelölték. A térkép szerkesztése közben figyeltünk fel arra, hogy a két objektum és a B-1-es víznyelő (Bujó-lik) pontosan egy síkban fekszik. Az ÉK-DNy irányú egyenest meghosszabbítva 700 m után a B-3-as víznyelőt metszük, 1100 m után pedig 200 m-re megközelítjük a B-4-es víznyelőt. A megközelítőleg egyenes mentén elhelyezkedő objektumok véleményem szerint az egykor a felszínen folyó patak nyelőpontjának hátrálódását szemlál

szemléltetik. Így az említett két karsztobjektum nem töbör, ahogy azt Markó L. leírta, hanem egy igen erősen akkumulálódott víznyelő ikerberogyása. A nagy méretű akkumuláció miatt a nyelőtölcsérhez vezető árkot csak nehezen tudtuk azonosítani nyugati irányban. Az objektumot a Bakony Barlangkutató Csoport már 1987-ben leírta, és tanulmányozta.

Esetleg régebbi nyelőpontok nyomait kutatva terepbejárásokat tartottunk a víznyelőket összekötő egyenes D-DNy-i oldalán. Ennek eredményeképpen új, eddig ismeretlen víznyelőre bukkantunk a Magyaloki-rét ÉNy-i sarkánál. Az új objektum a B-1, 2, 3, 4-es víznyelők csoportjához áll legközelebb, rendszerbeli hovatartozását illetően azonban még további kutatásokra van

szükség. Jelentősége abban áll, hogy közvetlen közelében alakult ki annak a hatalmas törésvonalnak, amely Halimbától a Kab-hegy DNy-i lábáig húzódik, és elválasztja egymástól a Kab-hegy eocén és triász kőzeteit.

A felszíni denudáció a Kab-hegy domborzatát jelentősen átalakította, így a feltételezett egykori patakmeder reliktumait sajnos nem sikerült megtalálni. Érdemi kutatás nélkül azt is csupán feltételezhetjük, hogy a B-1, 2, 3, 4 víznyelők vízgyűjtő területének aránya egykor teljesen más volt, esetleg egységes vízgyűjtő területtel rendelkeztek, amelyet később a bevágódó völgyek lefejeztek, több részre tagoltak. Valószínűnek tartom, hogy az említett víznyelők egy egységes barlangrendszerhez tartoznak. A feltételezett rendszernek eddig két tagja ismeretes: a Bujó-lik és a B-3-as víznyelőbarlang.

A további kutatások érdekében elkészült a két barlang járatirány-eloszlási diagramja, a B-1, 2, 3 víznyelőkben a tektonikus preformációkra utaló elnyúlt alakú aknák felmérése, valamint egy 1:25000-es méretarányú térkép, amely a víznyelők vízgyűjtő területeit tünteti fel és a közelben lévő fontosabb, felszínen észlelt törésvonalakat.

Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy a Bujó-lik és a B-3-as víznyelőbarlang járatai megközelítőleg párhuzamosak, és bejárati aknájuk elnyúltsága is hasonló tektonikus preformációra utal. A B-2-es víznyelőben bontás során tárult fel 2 m hosszban egy szűk, járhatatlan hasadék, amelynek iránya következtetni enged a tektonikus preformáció irányára. A hasadék merőleges a Bujó-lik és a B-3-as víznyelőbarlang főbb járataira, viszont párhuzamos a Bujó-lik bejárati szakaszában kutatott járatokkal. A tektonikus síkot a Bujó-lik felé meghosszabbítva a Váró-terem kezdeténél metszi azt,

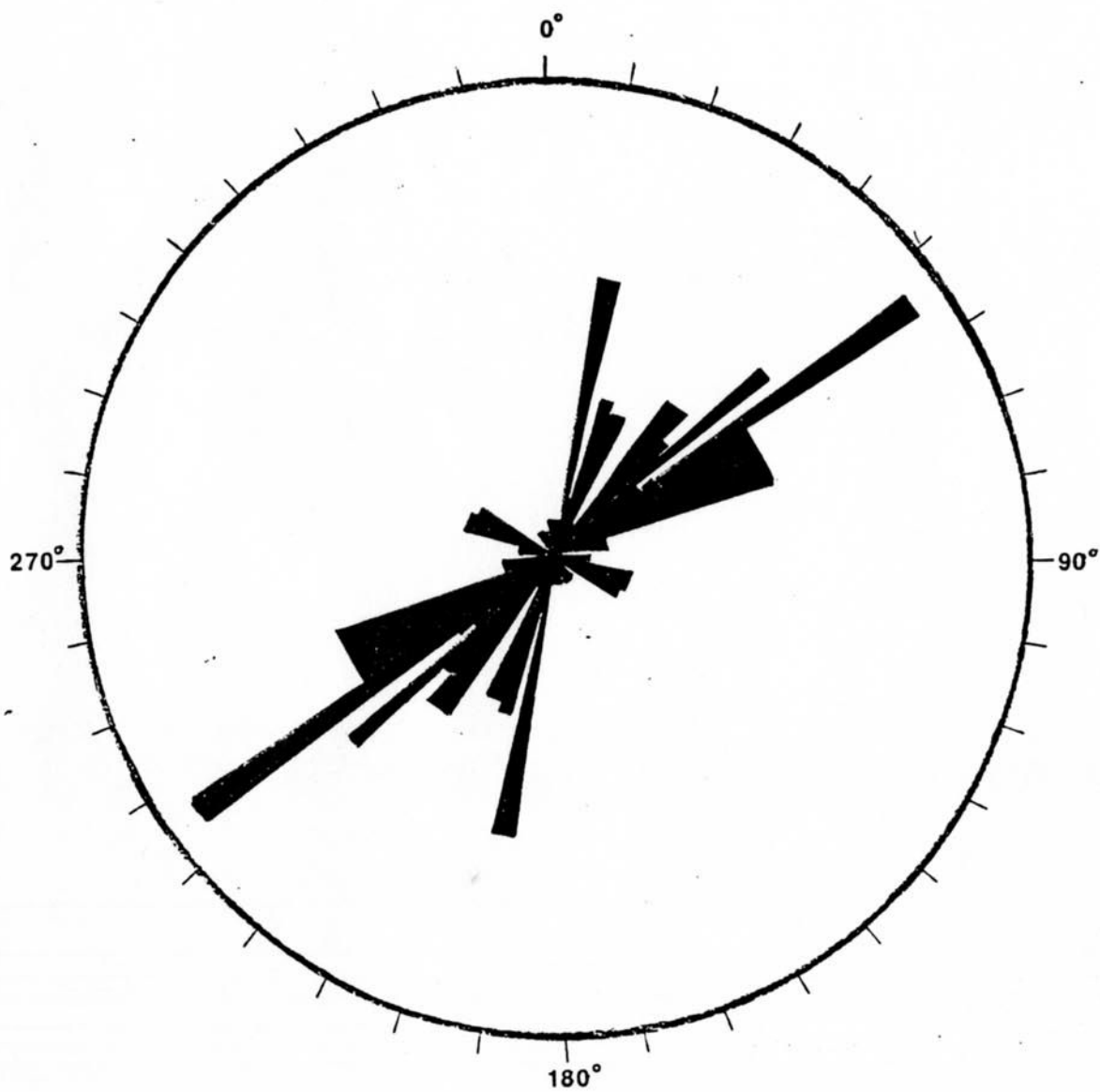
tehát annál a pontnál, ahol a hirtelen szelvényváltozás bekövetkezik. Érdekes, hogy ez a sík párhuzamos azzal a feltételezett vetődési síkkal, amely az Aknát és a Szifon bejáratát összeköti.

A felszínen észlelt fontosabb törésvonalak sajnos elég messze vannak a barlangokhoz, így jelentős támpontot nem tudnak nyújtani a kutatáshoz. A Bujó-lik és a B-3-as víznyelőbarlang járataival párhuzamosan kettő, merőlegesen egy vetősík húzódik 1 km-re, É-ÉNy-i irányban. A közelebb eső síkok iránya megközelítőleg sem esik egybe a két barlang főbb járatirányaival.

A feltételezett rendszerbe tartozó barlangok tektonikai vizsgálata segítséget nyújthat újabb kutatási pontok kijelölésében, messzebbmenő következtetések levonásához azonban még szükség van egy sikeres feltárás újabb eredményeire.

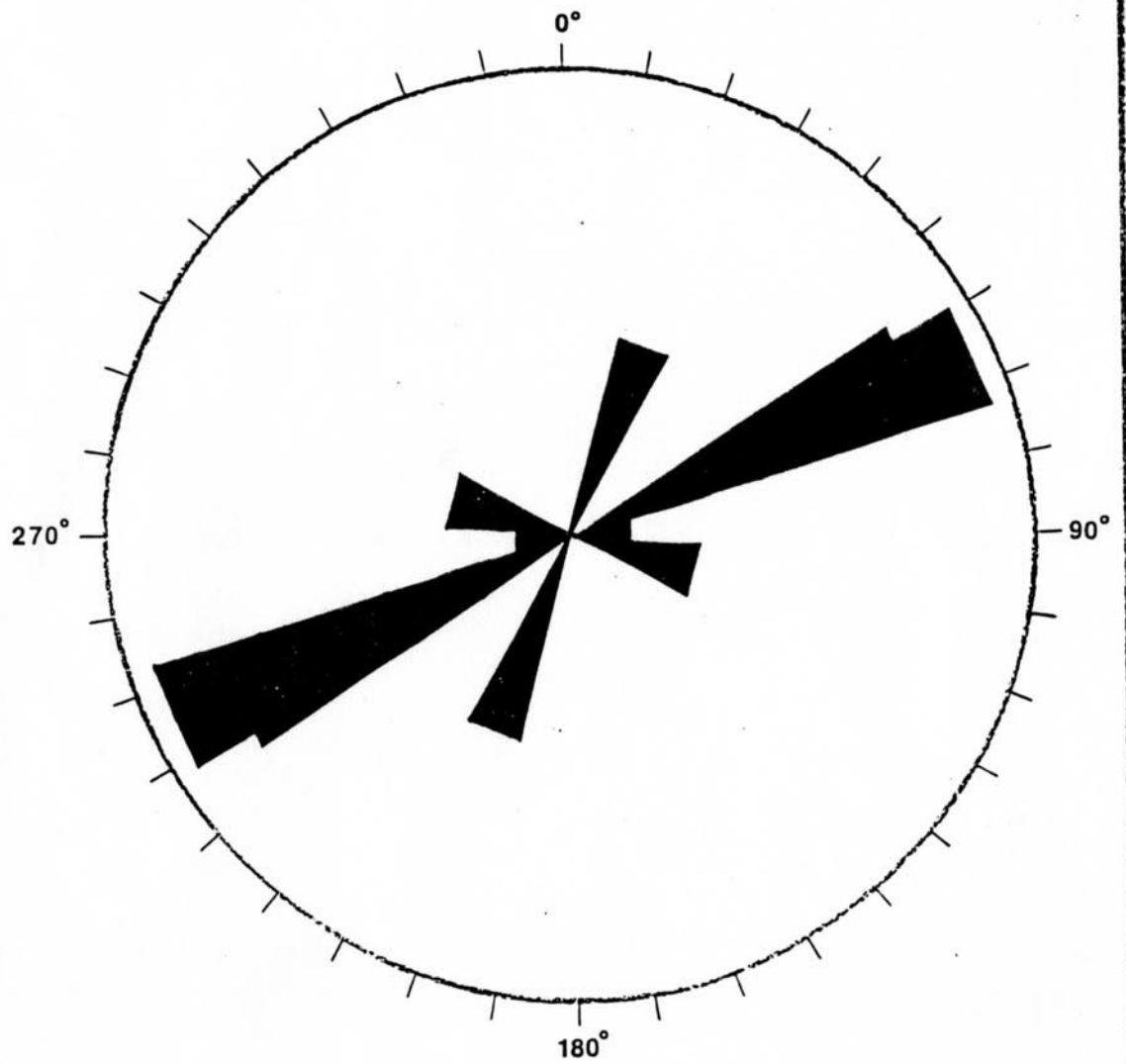
A feltáró a B-2/a víznyelőben (az ikernyelő dél felé eső tölcésére) kezdtük meg, amely a feltételezett barlangrendszer jelenleg ismert legidősebb nyelőpontja.

BÚJÓ - LIK VÍZNYELŐBARLANG
járatirány - eloszlási diagrammja

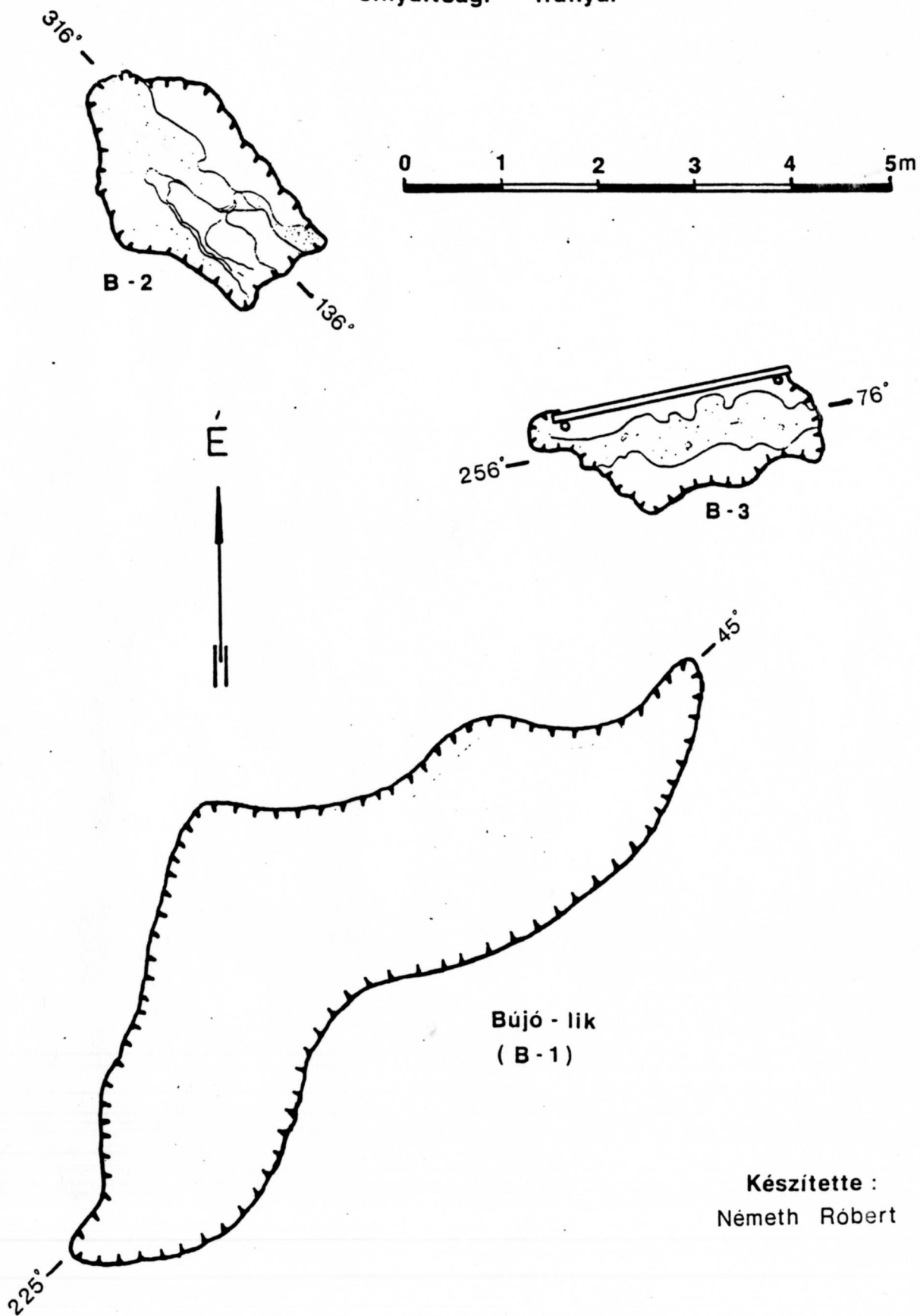
Készítette: Németh Róbert

B - 3 VÍZNYELŐBARLANG
járatirány - eloszlási diagrammja

Készítette :
Németh Róbert

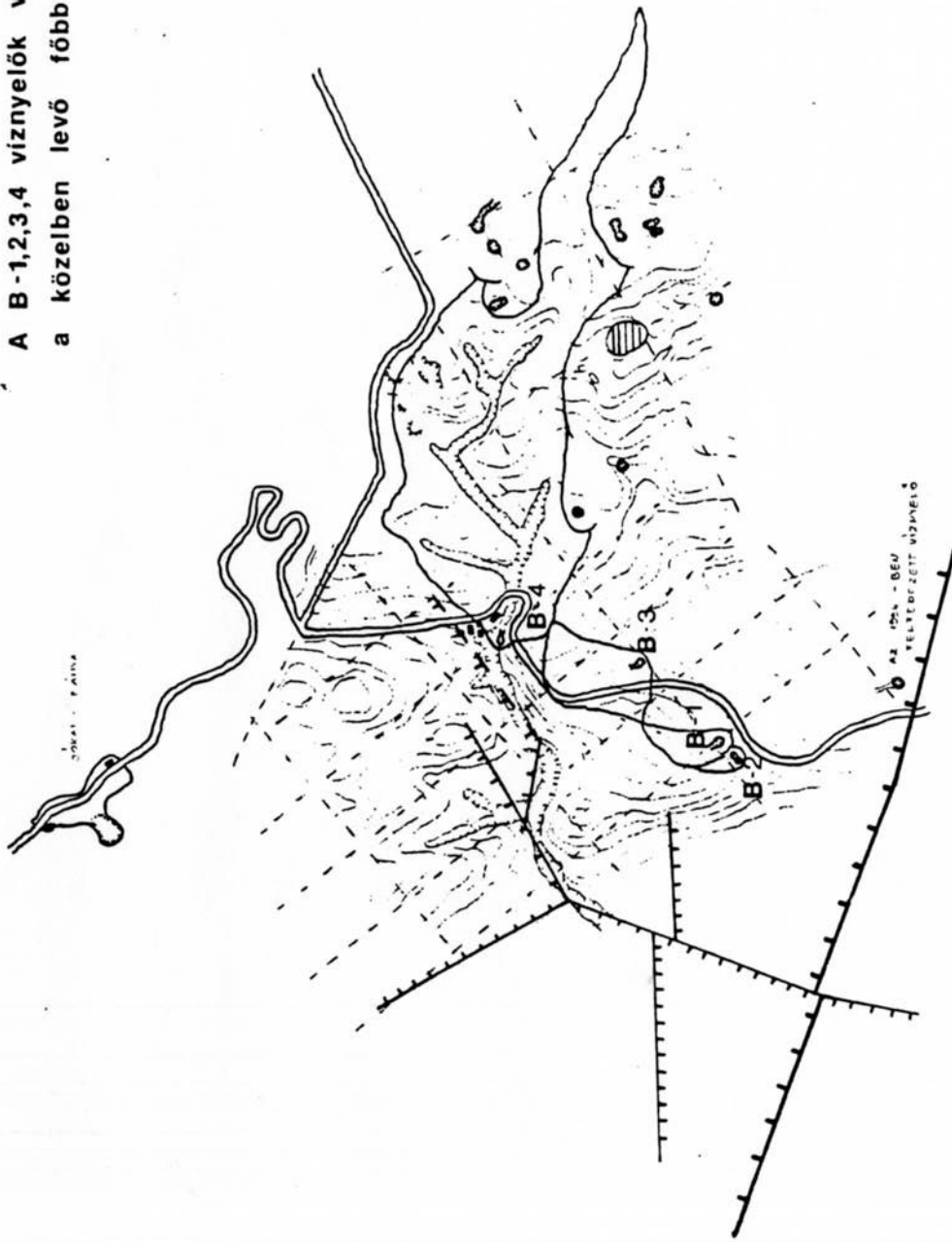
A B-1,2,3 víznyelők szálközetének
elnyúltsági irányai

Bújó - lik
(B - 1)

Készítette :
Németh Róbert

A B-1,2,3,4 víznyelők vízgyűjtő területe, és
a közelben levő főbb törésvonalak

0 1 2 km

4.4. A feltáró kutatások régészeti eredményei.

A B-2-es víznyelő bontása közben a nyelőben cseréptöredékek kerültek elő. A cseréptöredékek mintegy 0,5 m mélységben jelentek meg és a 0,3-0,5 m vastag réteg meredeken dőlve még 3-3,5 m mélységben is megtalálható. A kulturréteg a sziklafal irányába lejt.

A kihajló peremű, vállal diszített töredékek és az átfúrt bütykös töredék alapján a bronzkor végi-koravaskori urnasíros kultúrába keltezhetjük a lelőhelyet. A cseréptöredékek a Bujó-likban talált cseréptöredékekhez hasonlóak.

4.5. Karsztmorfológiai térképezés a Bujó-lik környékén.

(Gyurman Csaba)

A Bujó-lik kutatása közben terepbejárásokat végeztünk a Fenyér-hegy környékén, a Bujó-liktól és a B-3-as víznyelőtől továbbvezető völgyben. A Bujó-liktól mintegy 800 m-re találtunk még egy víznyelőt, amit B-5-ös víznyelőnek neveztünk el.

A víznyelő kisméretű, jelenleg csak 4-5 m átmérőjű és 2 m mély, mintegy 50-60 m hosszú árok vezet hozzá. Alján 20-30 cm-es járat látható. Az árokban és a nyelő alján vízbefolyás nyoma látszik.

A nyelőtől 7-8 m-re egy 5-6 m átmérőjű, 1,5 m mély tálalakú nyelő van.

A nyelők a Bujó-lik és a B-3-as nyelő továbbvezető völgyének találkozási közelében vannak, a Bujó-lik völgyében.

A Bujó-lik felől és a B-3-as víznyelő felől folyó vizek

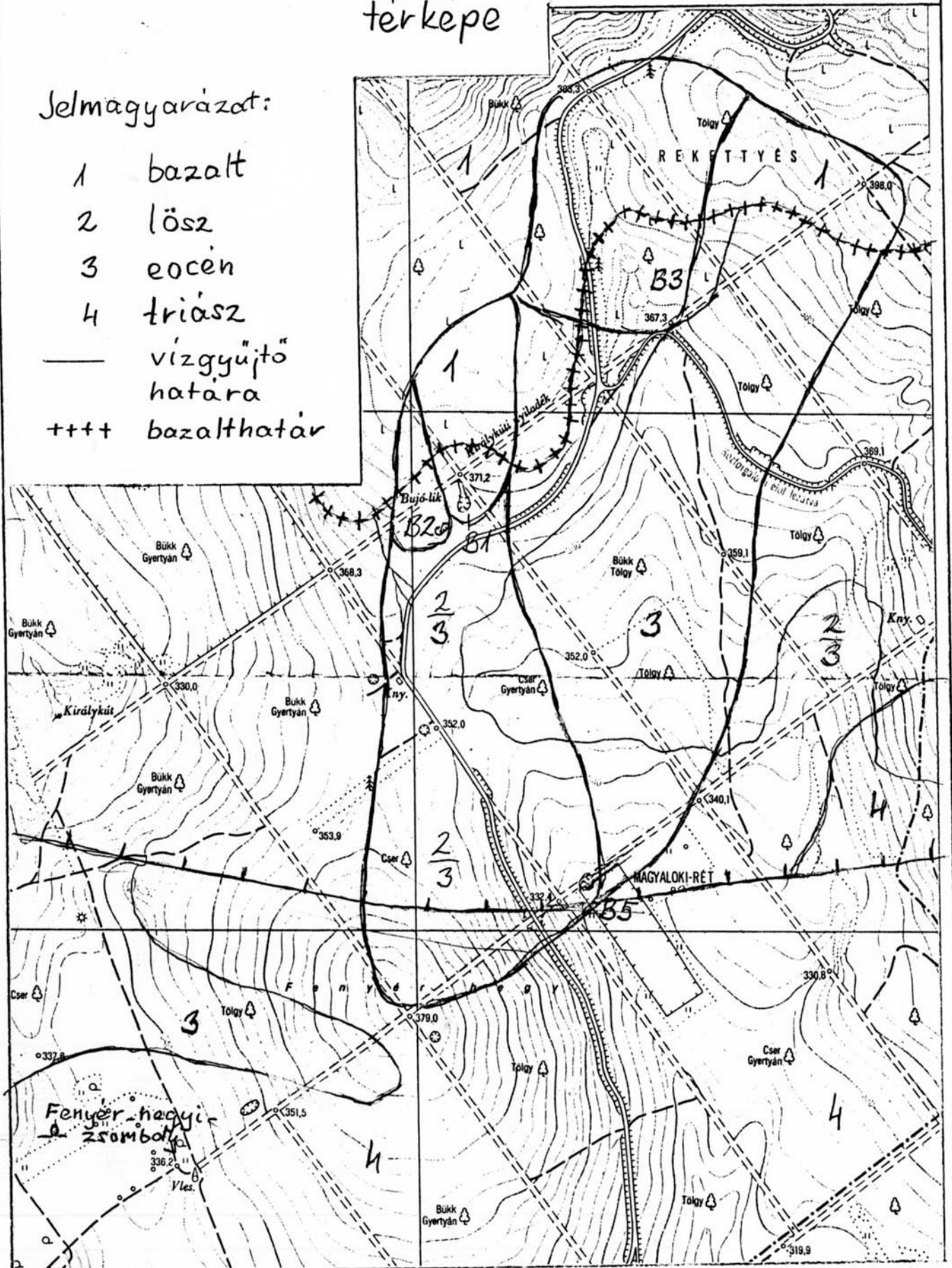
a nyelők közelében találkozhattak, de az nem bizonyítható, hogy mindkettő vize a nyelőbe folyt volna. Jelenleg mindkettő vize oda folyik, de ez emberi beavatkozás következménye, a nyiladékon végigmenő út bevágódása a B-3-as víznyelő felől folyó vizeket is a nyelők felé vezeti.

Jelenleg a nyelő nem sok vizet nyel, vízgyűjtő területén ugyanis az eocén mészkő fölött csak vékony lösztakaró van, csak a bazalt mállásából származó kevés vörös agyag fogja fel kismértékben a völgyeken végigfolyó vizeket.

A Bujó-lik környékének karsztmorfológiai térképe

Selmagyarázat:

- 1 bazalt
- 2 lösz
- 3 eocén
- 4 triász
- vízgyűjtő határa
- ++++ bazalthatár

Méretarány: 1:10.000

0 500m

Bakony Barlangkutató
Egyesület

1934.

4.6. A Tapolcafői-forrásbarlang kitöltései. (Magyarázat a térképhez.) (Iharos András)

A térképen a kitöltések feltáráskori helyzete és a legfelső rétegek láthatók.

A barlang kitöltéseinek tanulmányozása során főleg a helyben keletkezett kitöltések, tehát az omladékokból tudunk levonni érdekes következtetéseket a barlangot befoglaló kőzeteti kapcsolatban.

A barlang kb. 2,5 m mélységig pados rétegzettségű mészkőben van, a rétegek 15-35 cm vastagságúak és repedezettek.

Ezután a barlang legmélyebb pontjáig lemezes szerkezetű a kőzet, ezért jól el lehet különíteni az omladékokat. Míg a főtéről leszakadt omladék tömbökben van, a járat aljáról levált pedig nagyobb táblákat is alkot néha.

A behordott kitöltésekből pedig jól lehet következtetni a víz mozgására.

A barlang feltárását az 1. számmal jelzett aknán keresztül kezdtük el. Itt a legfelső réteg sárga színű homok és kötőermelék volt, néhol koptatott kövek és kavicsok voltak benne, ennek a törmeléknek az alsó határa meredeken lejtett a továbbvezető járat irányába. Ezalatt egy gyöngykavics réteget találtunk kb. 10-20 cm vastagságban, a gyöngykavics réteg után összecementálódott tiszta sárga homok következett a lejtőtől függően 10-100 cm vastagságban, utána szálkőben véget ért az akna, de északnyugati irányban továbbvezető járatra akadtunk, mely kisebb teremmé bővül.

A terem kitöltését nagyobb részben a főtéről leszakadt kötőermelék alkották (3.), mely eltakarítása közben akad-

tunk az aknára. A terem jobb oldalán egy nagyon kemény szürke agyagból lerakódott domb volt (2.).

A terem túlsó oldalán sárga homokot találtunk kötörmelékkel keverve, beljebb megszűnt a kötörmelék.(4.) A terem délnyugati oldalán van az ún. homokozó (5.), itt puha és elég sok szürke homokot találtunk és a homok alatt szürke agyagot.

Ebből a teremből Ny-i irányban vezet tovább a járat egy szűkületen keresztül (6.), ami szürke homokkal volt kitöltve. A szűkület után a hosszú folyosóra érünk (8.), melynek rögtön az elején éNy-i irányba induló egy járat (7.). Ennek a járatnak a kitöltése legfelül 5-10 cm vastag szürke homok kalciterekkel átszőve, néhol a tetején is kalcitbevonat található. A homokréteg alatt 20-30 cm vastag szürke agyag található.

A járat kezdetének jobb oldalán található egy dombszerű képződmény (9.), mely úgy néz ki, mintha egy fej hagyma lenne, rétegenként válik szét, anyaga valószínűleg zömében kalcit, esetleg mésztufa, nagyon sok homokot tartalmaz. Pontosabb vizsgálata még hátravan.

A hosszú folyosó (8.) kitöltései legfelül 3-4 cm vastag szürke homokréteg, alatta 5-10 cm szürke agyagréteg, megint 3-4 cm vastag sárga homok, majd megint szürke agyagréteg. A hosszú folyosóban a kitöltés tetejére még a főtéről leszakadt kövek kerültek.

A folyosó végén az omladékos terembe jutunk (10.), a terem első része sárga homokkal volt kitöltve, a hátsó része pedig részben összecementálódott omladékkal. Az omladék eltávolítása során találtunk meg egy, a felszín felé vezető forráskürtöt, melyet sikeres bontás után a felszínre nyitottunk. A forráskürtőben nagyon érdekes kristályok alkották a dugót, rózsaszínes, vöröses

kristályok úgy összeállva, hogy felfelé rengeteg vékony csövecskét alkotnak, az egyik ilyen kristálytömböt eljuttattuk a zirci Természettudományi Múzeumba.

Miután a kürtöt sikerült megnyitni, könnyebbé vált az omladék kitermelése a teremből. Az omladék eltávolítása közben nyílt meg a terem hátuljánál kb. északi irányban az ún Kígyós-ág (11.). A nevét onnan kapta, hogy egy alkalommal két vizisiklót figyeltünk meg. Az omladékos teremből egy szűk S kanyarral indul, majd egy kiöblösődéssel folytatódik. Az S kanyarban sárga homok a kitöltés 10-20 cm vastagságban, a kiöblösődésben viszont csak egy-két fej nagyságú kődarab volt.

A kiöblösődésből továbbhaladva keresztjáratba jutunk egy ablakon át. Itt ismét omladékba ütköztünk. Az omladék eltávolítása után északi irányba egy hasadék nyílt meg (12.), déli irányba pár méter után egy szűkülethez értünk (13.). Az omladék fölött ismét egy járható méretű forráskürtöt találtunk, melyet később szintén a felszínre bontottunk, ennek az eltömődését élére állított kőlapok alkották.

A hasadék omladékkal volt tele, amit egy vékony ember segítségével eltávolítottunk, és ekkor vált láthatóvá a hasadék alján továbbvezető járat. Oda sajnos még senki nem fért le. Egy alkalommal nekiálltunk vésni, de nem sokra mentünk vele. Jövő évi terveink között szerepel a további vésése.

A hasadék vége valószínű valámikor a felszínre nyílt, mert a kitöltése termőtalaj, közte kövek, fagyökerek és vasbetondarabok.

A déli irányba vezető szűkület levésése után szélesebb járatba értünk (14.), ahol egy kis forráskürtön hatalmas gyökérszövevény nőtt le a barlangba. A járat végén

felfelé vezető vakkürtő van, alatta pedig keleti irányba egy szűkület után akna. Az első szűkület kitöltése szürke agyag és sárga homok keveréke, a továbbvezető járat sárga homokkal van kitöltve, a végén lévő aknába sajnos eddig csak két embernek sikerült bejutnia, ezért behatóbb vizsgálatára még nem került sor.

A térkép Németh Róbert 1994-ben készített M=1:50 arányú térképe felhasználásával készült.

4.7. A Töpéri-barlang kitöltései.(Magyarázat a térkép-hez)(Iharos András)

A Töpéri-barlang nagyjából vízszintes, csöszzerű barlang, csupán 25 m hosszú.

A barlang bejárata egy szilvamag alakú nyílás, a kőfejtő falában nyílik. A bejárati szakasz (1.) kitöltése elég áthalmazott volt, fehér és sárga homok keveréke kötőrmelékkal. Tovább haladva elérünk egy kisebb termet (2.), a barlang legtágasabb részét, ahol egy kis forráskürtőt is megfigyelhetünk, ennek kitöltése tiszta fehér homok volt elvéve néhány kövel. A tó felé elhagyva a termet (3.) megint sárga homok jelenik meg sok mészkötőrmelékkal, és a tóban folytatódik majdnem tiszta kötőrmelékkal, mely kihordása során egyre apróbb lett, és homokos agyaggal volt keveredve. A tó után hosszabb járat szakaszt (5.) sárga homok és kötőrmelék tölti ki a barlang végéig (6.), ahol a főte teljesen lehajlik és teljes szelvényben sárga homokkal és mosott kvarckavicsokkal van feltöltődve a járat.

Olyan következtetésekre jutottam az Öreg-kőhányási akna feltárását követően, hogy a Töpéri-barlangban a tó is egy hasonló vakakna lehet, mert a kitöltése addig, amíg

bontottuk, majdnem megegyezik az Öreg-kőhányásban talált aknáéval. Jellegre pedig egyezik még a Lombik-barlanggal is.

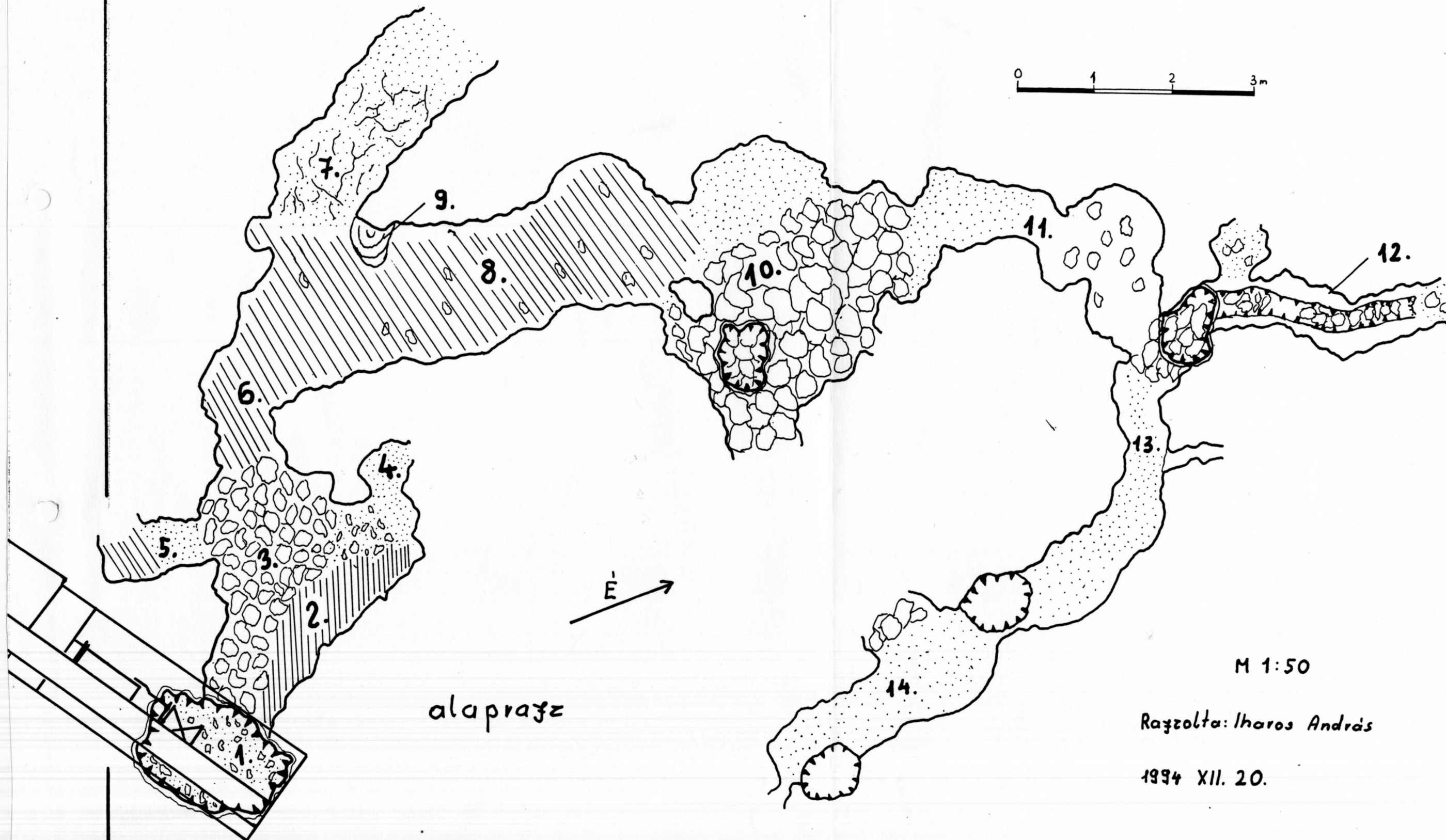
A három akna közt nagy a hasonlóság, pl. a Lombik-barlang és az öreg-kőhányási akna közt az, hogy nagyjából egy irányban indul mind a kettő alján a valamikori feltételezett vízbefolyás, csak a Lombik-barlangban egy függőleges repedés van, míg az öregkőhányási aknában egy lapos, széles repedés. A repedések kitöltése is megegyezik, szürke homok gyöngykaviccsal.

Az öreg-kőhányás aknájában is van vízbefolyás és a Lombik-barlangban is szokott víz állni. Mindkét üregnek jellegzetes vége van, minden átmenet nélkül sima szálkő fenékkal végződnek.

A Töpéri-barlangban még nem értük el a tó fenekét, és itt a sokkal nagyobb mennyiségű víz is akadályozza a bontást. Valószínű az összeköttetés a kőfejtőben lévő tóval, mivel egy is halat láttunk bent a barlangi tóban. Az öreg-kőhányási aknára annyiban hasonlít, hogy a tó elején és végén repedés található, és a kitöltése is eddig körülbelül megegyezik vele.

Ha sikerül megfelelő eszközöket beszerezni, tervezzük a a barlangi tó kitisztítását, és kíváncsiak vagyunk helyesen következtettünk-e.

Tapolcafüi - ferrásbarlang kitöltései
(maqyarázat a szövegben)

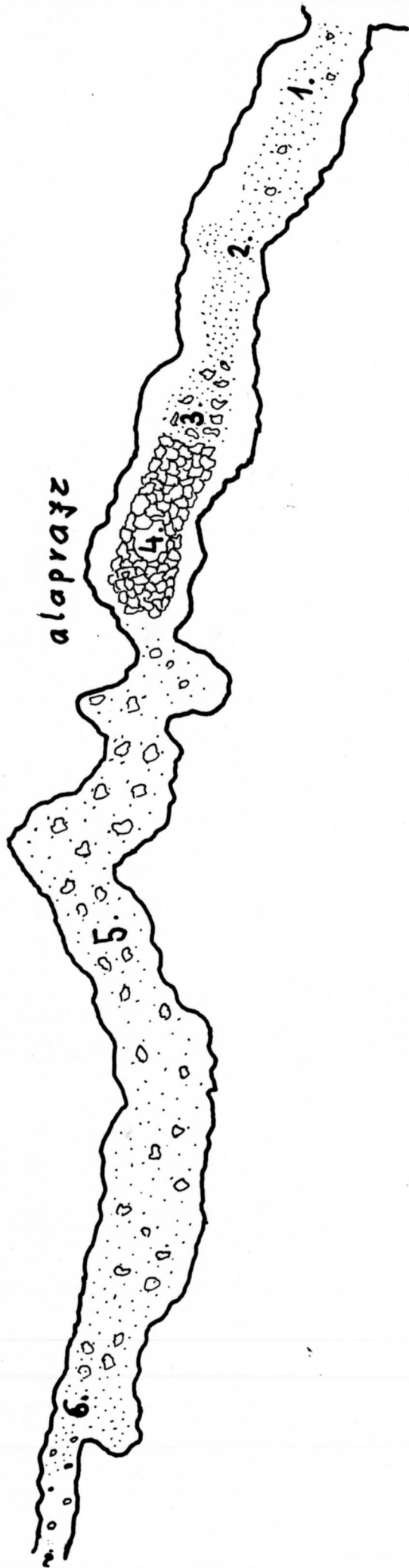
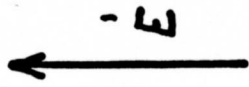
alaprész

M 1:50

Rajzolta: Iháros András

1994 XII. 20.

Tőpévi-barlang kitöltései

magyarítás és szövegben

Rayzolta: Iharos András

M 1:100

1994. XII. 21.

4.8. Barlangbiológia (Versnitzer Zoltán)

Tapolcafő területén valamikor három forrástó volt. Ezeknek a tavaknak az élővilága valamikor nagyon gazdag lehetett, sajnos akkor senki nem dolgozta fel ezt, pedig nagyon sok következtetést lehetett volna ebből levonni, pl. a Tapolcai-tavasbarlanggal való összehasonlítás szempontjából. Annyi azonban bizonyos, hogy a langyosvízű tavakban éltek fürge csellék, népies nevükön csetrik, amelyek a barlangokba is lemehtek.

Ahogy haladunk a Forrás-barlang felé a szálkő talapzaton rengeteg forráskürtöt lehet látni. Ezekből a forráskürtökből régebben ott élt csigafajták házait gyűjtöttük be. A meghatározásuk a jövő feladata lesz. Itt érdekesek lehetnek az olyan csigafajták, amelyek a vízi életmódhoz szoktak, vagy a vízben éltek.

A barlang bejáratánál rögtön rengeteg pókháló és többféle pók is volt. Négyféle pókot figyeltünk meg, köztük a barlangi keresztespókot (*Meta menardi*). Potroha világosbarna, sárga barna vagy fekete foltokból álló rajzolattal, s ezek a foltok többnyire összefolynak. Barlangokban főleg a bejáraton elég gyakori. Kis alkaszáspókot (*Pholais opilionides*) is találtunk, amelyről a leírások megemlítik, hogy előfordul elég gyakran barlangbejáratoknál. Mi is a bejáratnál és a másik forrásépületben akadtunk rá egy-egy példányra. Találtunk még kaszáspókot (*Opiliones*) és lapos kaszáspókot (*Troglus tricarianus*). A pókhálókból előforduló rovarokból mintákat vettünk, ezeket a későbbiekben fogjuk meghatározni. Találtunk több légyfajtát, szunyogfajtát, molylepkefajtát, ezekre most nem térünk ki részletesebben.

A bejáratnál még találtunk sok nappali pávaszemet, amelyek a tél előtt húzódtak be. A barlangban sok cson-

tot találtunk, amelyet valószínűleg kisragadozók hordhattak be.

A barlang bejáratának feltárásakor megfigyeltünk barna százlábút (*Lithobius forficulus*) és egy futrunkafajtát. A barlangban megtalálhatók a szunyogfélék: dalos szunyog (*Cules pipihes*) és az árvaszunyog (*Chironomidae*) és különböző fajtájú legyek, pl. házilégy (*Musca domestica*). Találtunk még bőrfutrunkát (*Carabus cancellatus*).

A barlangban nem találtunk olyan nyomokat, amelyek a víz alatt életre utaltak volna. Ez talán annak tudható be, hogy a víz olyan lassan húzódott vissza, hogy nagyon sok faj vissza tudott húzódni a vízzel együtt.

A hosszú folyosón megfigyeltünk ugyancsak egy futrinka fajtát és egy pár közönséges karimás poloskát (*Mesorecus marginotus*). Az első teremben megfigyeltünk a puhatestűek közül az éti csigát és meztelen csigát. Ebből a teremből továbbhaladva bontás közben találtunk két vizisiklót.

A Kristály-barlangban megfigyeltünk többféle békafajt, amelyek közül csak közönséges vagy barna varangyot (*Bufo bufo*), az erdei békát (*Rana dolmatina*) és a barna ásóbékát (*Pelototes fuscus*) tudtuk meghatározni.

Töpéri-barlang: a tóban megfigyeltünk békákat és egy halfajtát, amely a bányában lévő tóból jut vízalatti üregeken a barlangi tóba. Itt is megfigyeltünk a bejáratnál nappali pávaszemet (*Inochisio*). A pókok közül előfordul a kis kaszáspók és a fali kaszáspók.

A denevérek közül minden évben megfigyeltünk 2-3 közönséges denevért (*Myotis myotis*) és 1-2 kis patkósorrú denevért (*Rhinolophus hipposideros*).

5. Barlangkataszterezés

5.1. 4412-es kataszteri terület

Egy barlang felmérését végeztük el, az Öreg-kőhányás I. sz., teljes egészében fel volt töltődve, lásd a feltáró kutatásnál.

5.2. 4430-as kataszteri terület

Két barlang felmérését végeztük el, a városlódi Fok-hagyma-hegyi-barlangét, amit majd a következő évi jelentésben közlünk, és a Fenyér-hegyi-zsombolyét.

Fenyér-hegyi-zsomboly Ajka-Padragkút (6. kép)

Elhelyezkedése, megközelítése: az Ajka-Padragkút-öcs közötti műút 10,2 km-énél balra letérünk az erdő és a szántó (Zsellér-legelő) között haladó földútra, amelyen 700 m után elérünk egy vadföldre. Itt balra fordulunk, 180 m után elérjük az erdőt. Az erdőszélen jobbra kanyarodva 120 m után balra az erdőben, az erdőszéltől mintegy 15 m-re megtaláljuk a barlangot. Tengerszint feletti magassága 336 m. A barlang a Fenyér-hegy (379 m) délnyugati alján, egy 150-200 m átmérőjű lefolyástalan terület északi peremén helyezkedik el.

Bezáró kőzete: felső triász kösszeni rétegek.

Méretei: 1,5x1,8 m átmérőjű, 4,5 m mély, Csáky I. szerint 1972 körül 7-8 m mély, mások szerint 1980 körül 5-6 m mély volt.

Jellege: víznyelő?, zsomboly?

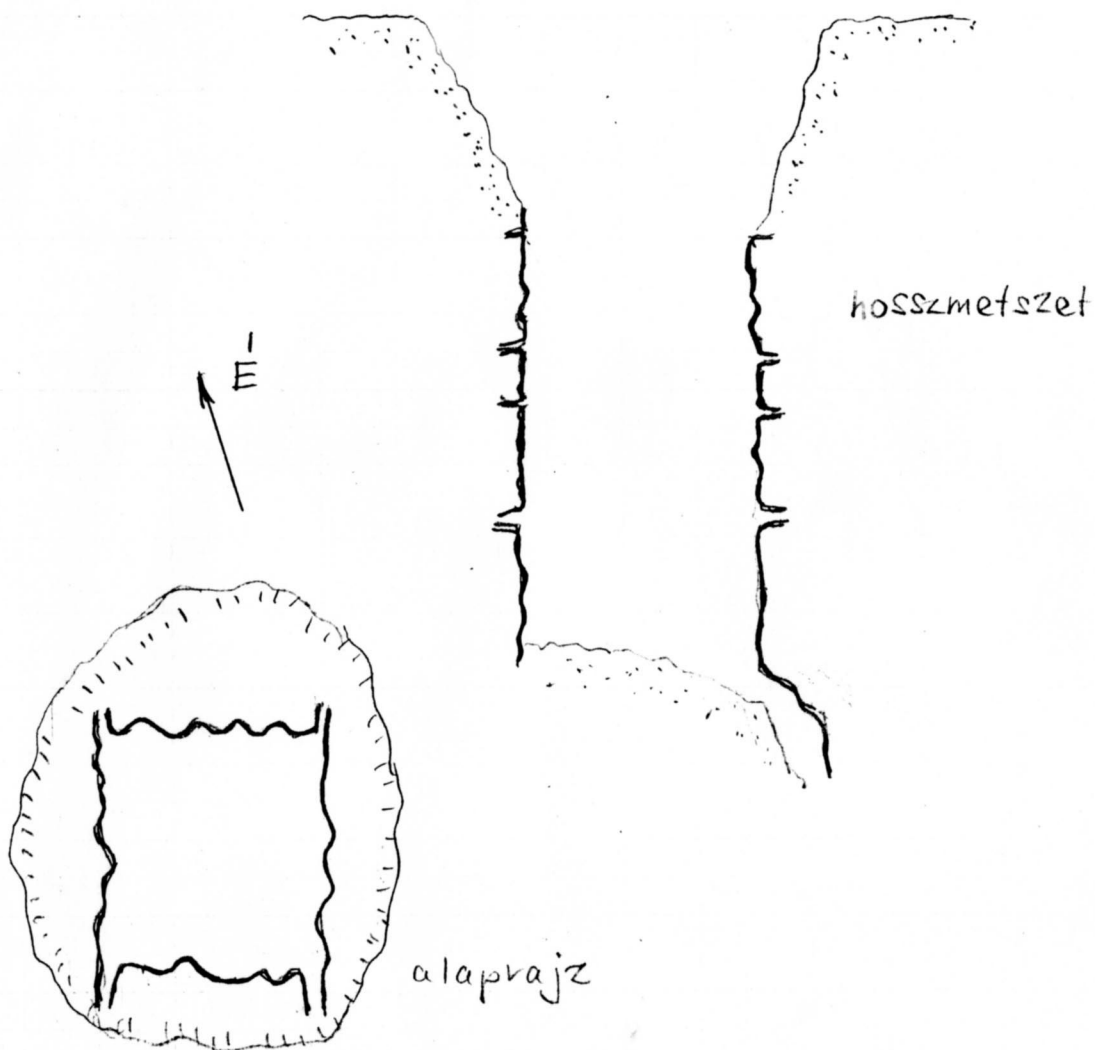
A barlang rövid leírása: fent 2,5-3 m átmérővel indul, majd 1,5 m mélységben bukkan elő a szálkő. A barlang alaprajza megközelítőleg négyszög alakú, amely két, 196-16 ° irányú törésvonal mentén alakult ki. Alján kis fülkék láthatók, valamint a fal mentén lefelé egy mintegy 1 m mély üreg. Alján a törmelék - túlnyomórészt vörös agyag - kúpszerűen van felhalmozva.

Kitöltése: a felső 1,5 m-en vörös agyag látható, alján szintén vörös agyag, valamint bazaltnyirok 2-5 mm-es bazaltkavicccsal keverve.

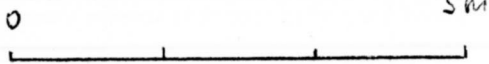
5.3. 4462-es kataszteri terület

Megtaláltuk Nemesvámoson a Déllői-sziklaüreget, felmérését elvégeztük, de térképét az idő rövideje miatt csak a '95. évi jelentésben közöljük.

Fenyér-hegyi-zsomboly
Ajka-Padragkút

M = 1:50

Felmérte: Gyurman Csaba
Németh Róbert
Haros András

Bakony Bgk. Egy

1994.

6. Csoportélet

1994-ben az aktív tagok száma továbbra is a tavalyihoz hasonlóan 2-3 fő (Ajkán és Tapolcafőn is), amely a táborok és a hosszú hétvégék alkalmával 4-5 főre emelkedett. Ezzel a taglétszámmal nem lehet nagy volumenű munkákat végezni, ezért csak olyan kutatási tevékenységet tudtunk folytatni, amelyhez e kis létszámú magunkaereje elég volt.

Ilyen munkák voltak például a Bujó-lik, a B-2-es víznyelő, a Tapolcai-forrásbarlang és a Töpéri-barlang feltáró kutatásai, és az Öreg-köves-víznyelőbarlang állagmegóvási munkái.

A sárcsi-kúti kutatóházban eltöltött hétvégék száma 28 volt, amely azzal magyarázható, hogy aki tudott, hétvégén is dolgozott, hogy saját maga és családja megélhetését biztosíthassa.

Nyári táborunkat augusztus 12-től 21-éig rendeztük meg a Kab-hegyen sárcsi-kúti kutatóházunkban átlagosan 6 fő részvételével, mely egész időtartamát a Bujó-lik bejárat szakszán már korábban felfedezett járatok bontásával töltöttük napi 8 órás műszakokkal.

Továbbra is rendszeresen tartjuk jó kapcsolatunkat az Alba Regia, a Heliktit és a Plecotus csoporttal. Tapolcán és Szentgálon egy-egy alkalommal, míg Csőszpusztán több alkalommal is tettünk látogatást.

Az 1994-es vándorgyűlésen 7 fővel képviseltettük magunkat, plusz két fő szakkörös.

Ebben az évben is közreműködtünk az Ajkai Gyermek Ház barlangkutató szakkörének vezetésében és a programjaik megszervezésében és lebonyolításában. Ese-

tenként a gyerekek is részt tudnak venni, segíteni tudnak kutatómunkánkban.

7. Néhány szó a természet- és környezetvédelemről.

(Iharos András)

A '94-es év folyamán Veszprém megyei Napló egyik újságírója tudftunk nélkül kirándulást szervezett a tapolcafői barlangok megtekintésére. Ennek kapcsán felmerült az a kérdés, hogy barlangkutató tevékenységünkkel veszélyeztetjük-e a karsztvíz tisztaságát, mivel a tapolcafői és környékbeli barlangjaink mind hidrogeológiai védterületen találhatóak.

Ennek kapcsán bejártuk valamennyi hidrogeológiai védterületet, és a következőket figyeltük meg.

I. sz. hidrogeológiai védterület(Tapolcafő belterület):

Az ajkai erőmű valamikori gépház szolgálati lakásainak a szennyvize a vízmű kerítésétől kb. 2 m-re lévő gyűjtőaknába folyik, ha ez megtelik kifolyik, és az erdön át a Tapolca patakba jut a felszínen. és ami elszivárog, hova lesz? Ki issza meg a levét?

Egyébként az egész falunak nincs szennyvízcsatornája, közvetlenül a vízmű mellett van egy felszíni szennyvízelvezetés, amely ha eltömődik, kiönt.

I/a. sz. hidrogeológiai védterület(Öreg-kőhányás, Harszti-kőhányás):

Öreg-kőhányás: néhány példa a bányában talált anyagokból: háztartási szemét, kábelégetés maradványai, regeneráló szelencék, szűrőbetétek, gázálarok, roncsautók, építési törmelék, akkumulátorok! A bánya terüle-

tének kb. már háromnegyedét a Tapolcafőn lévő aszfaltkeverő telepről (Győri útépitő Vállalat üzemegysége) származó ciklonpor fedi be vastagon, ez egy olyan anyag, amelyben gázolaj és kátrány is található. A bánya területén mér szinte nincs olyan hely, ahol ne lenne valamilyen veszélyes hulladék. (7-8. kép)

Haraszti-kőhányás: '92-ben láttunk itt a szovjet kivonuláskor itt felejtett oltóanyagokat és egyéb veszélyes hulladékokat, sajnos ezt most lefényképezni nem tudtuk, mert ráhordták ide is a ciklonport, amely jelenleg a bánya területének mintegy 50-60 %-át fedi. Ezenkívül egyéb szemét bőven van a bánya területén.

II/a. sz. hidrogeológiai védterület (Bóta-kő):

Bótakőn működő kőbánya van rengeteg elhanyagolt, olajtól csöpögő géppel és gépronccsal.

A bányán kívül kisebb mérségető van vagonnyi autógumival és szeméttel.

IV. sz. hidrogeológiai védterület (Attya-puszta):

Attya-puszta legnagyobb részét most egy élelmes vállalkozó vette meg és használja. Teheneket, bikákat, lovakat, disznókat, kecskéket és egyéb háziállatokat tenyészt az egykori forrástavat körülvevő területen.

Röveden csak ennyit a hidrogeológiai védterületek jelenlegi állapotáról. Ezzel szemben a mi tevékenységünkről néhány szó:

A Tapolcafői-forrásbarlangból kihordtunk a feltárás során: agyagot, homokot, omladékot, döglött macskát, csontokat, táplálkozási maradékokat (kisragadozók) és egyéb szerves hulladékokat.

7-8. kép Szemét- és veszélyes hulladék-lerakó helyek az öreg-kőhányásban.

Irodalomjegyzék

- Alexay Z.(1967):A tapolcafői karsztforrások. Term.tud. Közl. p.473-475.
- Bertalan K.(1959a):Néhány adat a bakonyi barlangok ismeretéhez. Karszt- és Bg.kut.Táj. 1959. szept. p. 36-39.
- Bihari (1981):A Meteomis noszkyi lelőhelye. Földt.Közl.
- Eszterhás I.(1983a):A Bakony barlangjai. In Bakony, Balaton-felvidék. Utikalauz. Bp.
- Eszterhás I.(1984a):Lista a Bakony barlangjairól. A Bakonyi Term.Tud. Múz.Közl. 1984. 3.sz. p. 13-30.
- Gyurman Cs. szerk.(1988):A Bakony Bgk. Egy. 1988. évi jelentése Ajka 1988. Kézirat
- Gyurman Cs. szerk.(1991):A Bakony Bgk. Egy. 1991. évi jelentése Ajka 1991. Kézirat
- Jaskó S.(1935):A Pápai-Bakony földtani leírása. Földt. Szemle melléklete. Bp.p.6, 10, 15, 25, 26.
- Jaskó S.(1936a):A Pápai-Bakony hidrológiája. Hidr.Közl. p.205-211
- Jaskó S.(1936b):Adatok a bakonyi karszt ismeretéhez. Turisták L. 48. p.58-59.
- Kárpát J.(1978b):A Bujó-lik kutatása. Alba Regia Bkcs. évk.
- Koch A.(1870):Földtani utazás a Bakony nyugoti részeiben. Term.Tud. Közl. II.évf. p.375,383, 439-440.
- Dr. Léczfalvy S.-Lukács L.(1969):Pápa vízellátásának gazdaságossági számítása. Hidrogeológiai tanulmány. Bp. 1969.szept.26. Vízügyi Tervező Vállalat.
- Markó L.-Almássy G.(1961):A Bujó-lik víznyelőbarlang. Term.tud. Közl. 92(7) p.324-325.

OTVH Barlangtani Intézet barlangleltár.

Tóth F.(1934):Tapolcafői forrásoknál. Ifj. és élet. 10.
(1934-35) p.4-6. Bp.

Veress M.(1980):Adatok a Bujó-lik morfogenetikájához.
Cholnoky J. Bkcs. évi Jelentése.
Kézirat.